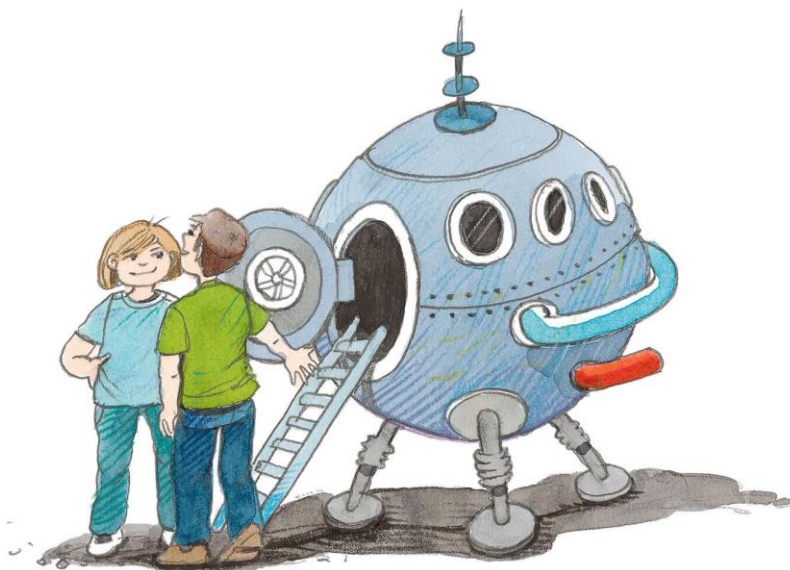

Professionshøjskolen Absalon

Historiebevidsthed og identitet

Professionbachelor som lærer i folkeskolen

Studerende: Samantha Kristina Heiner-Larsen (LR13S096)

Vejleder: Sven Gerken

Bivejleder: Jens Pietras

Anslag: 64.658

04-06-2018

Indhold

Forord	2
Indledning	3
Problemstilling	3
Problemformulering	3
Afgrænsning	3
Læsevejledning	4
Metode	5
Undersøgelhedsdesign	5
Hermeneutik.....	5
Kvalitativ metode.....	6
Kvantitativ metode	7
Teori	8
Historiebevidsthed	8
Piaget og læringsprocesser.....	9
Identitetsbegreber.....	10
Museumsdidaktik	11
Analyse	12
Film og rollespil.....	16
Brug af den lille og den store historie i undervisningen.....	20
Diskussion	23
Learning by Doing vs kognitive skemaer	23
Undervisningstyper og deres effekt	24
Youth and history og historiefaget i fokus	24
Konklusion	26
Perspektivering	28
Referencer	29
Bilag	31

Forord

Denne rapport beskriver mit bachelorprojekt, som udgør den sidste milepæl i min uddannelse. Den er skrevet i faget historie, og omhandler historiebevidsthed og identitet i folkeskolen. Det historiske emne omhandler renæssancen og reformationen.

Motivationen for dette emne finder jeg i min egen folkeskoletid. I historie tog vi på mange ture, og jeg havde en meget engageret lærer. Han viste os elever, hvad historien har at byde på, både for os som elever, men også samfundet.

Derfor stor tak til min historielærer fra folkeskolen. Tak for dit engagement.

Tak til min vejleder, Sven, for at have været en god vejleder og støtte gennem projektet. Samt en tak til min bivejleder, Jens, for at have hjulpet med litteratur omkring museumsdidaktik.

En tak til Katrine Berg Pedersen fra Nationalmuseet, for et spændende interview og samtale omkring museer i undervisningen.

I har alle bidraget på bedste vis i mit projektarbejde.

God læsning, maj/juni 2018.

Samantha H-Larsen

Indledning

Som kommende historielærer, er et af mine mål at vise eleverne at historie betyder noget for dem selv og for samfundet. Jeg udarbejdede en spørgeskemaundersøgelse i fire 7. klasser, hvor størstedelen af eleverne synes at historiefaget var kedeligt¹, og at de ikke kunne bruge historie til noget. Derfor valgte jeg, at min opgave skulle baseres på begrebet historiebevidsthed, og hvordan dette kan påvirke elevernes mening om hvorvidt historie kan bruges til noget, og hvordan historie kan være med til at påvirke deres identitet.

Opgaven vil omhandle hvordan kommende lærere kan være med til at styrke og kvalificere historiebevidsthed og identitet hos elever i en almindelig folkeskolesammenhæng. I rapporten vil der blive undersøgt tre forskellige undervisningsmetoder, og hvordan der bedst muligt kan kvalificeres historiebevidsthed og identitet. Disse metoder vil bestå af en museumstilgang, et rollespil fra Folkekirkens Skoletjeneste og et afsnit af en dokumentarserie fra DR.

Problemstilling

Fra ovenstående indledning drager jeg følgende ideer til undersøgelsesspørgsmål, som jeg i min rapport vil komme ind på:

- Hvad betyder historiebevidsthed?
- Hvilke undervisningsmetoder kan være med til at styrke og kvalificere elevers historiebevidsthed?
- Hvordan påvirker historiebevidsthed elevers identitet?
- Hvordan kan man arbejde med historiebevidsthed og identitet i undervisningen?

Ud fra disse spørgsmål, har jeg udarbejdet en problemformulering, der lyder:

Problemformulering

Hvordan kan historiefaget kvalificere elevernes historiebevidsthed og identitet, samt hvilke undervisningsmetoder kan bidrage til dette?

Afgrænsning

Problemstillingen kan åbne op for mange forskellige muligheder for besvarelse. Et af de væsentligste fravalg jeg har foretaget i dette projekt er at tage udgangspunkt, i hvordan historiebevidsthed og identitet styrkes hos elever med anden etnicitet end dansk. Temaet kunne være oplagt, da jeg i mine praktikker har observeret

¹ Se spørgsmål til spørgeskema i bilag 5

nogle tegn på dette, men jeg ønskede en mere omfattende analyse af historiebevidsthed og identitet generelt hos elever i folkeskolen.

Læsevejledning

Igennem rapporten inddrager jeg forskellige eksempler fra empiri, og citater som understøtter min teori. For at vise forskel på disse, bringes følgende eksempler:

- Citater vil blive vist med mørkegrå skrift, centreret og i kursiv, ex:

"Dette er et eksempel på et citat".

- Observationer vil blive vist med blå tekst, og i kursiv ex. *Dette er et eksempel på en observation.*
- Når jeg inddrager mit gruppeinterview, vil det blive vist med en svag fremvisning i kursiv, ex: *Dette er et eksempel på gruppeinterview*
- Når jeg henviser til mt interview med museumsinspektør Katrine Berg Pedersen, fremhæver jeg det ikke på en bestemt måde, men når jeg henviser til hende, henviser jeg altid ved navn, ex: Ifølge Katrine Berg Pedersen... Katrine Berg Pedersen mener...
- Der vil blive henvist til "Fælles Mål for historie" i fodnoter og i teksten.
- Observationerne der er nævnt i rapporten, er udpluk fra min notesbog under min praktik. Jeg har valgt de vigtigste observationer til rapporten, og valgt dem der kan give mest relevans. Derfor vil observationerne kun stå nævnt i rapporten og ikke i bilag.

I følgende afsnit vil der komme en kort forklaring over de kommende afsnit:

- I metodeafsnittet, vil metodevalgene blive præsenteret, samt begrundelse over for de valg der er truffet ift. empiriindsamlingen.
- I teoriafsnittet vil der kort blive redegjort for teorierne, og der vil være begrundelser for de valgte teorier.
- I analyseafsnittet vil der blive analyseret på den empiri der er indsamlet ud fra valgte teorier.
- I diskussionen vil problemstillingen blive diskuteret, vha. nye tilgange og teorier, og der vil blive inddraget national og international forskning.
- I konklusionen afrunder og opsamler jeg på opgaven, desuden svarer jeg på problemformuleringen.

Metode

I dette afsnit vil jeg give et overblik over mine metodiske overvejelser. De metoder jeg har benyttet mig af er gruppeinterview, interview, spørgeskema, observation og den hermeneutiske metode. Forklaring og begrundelser af mine valg for metode, vil blive nævnt til sidst i hvert afsnit.

Undersøgelsesdesign

De valgte metoder benyttes, for bedst muligt at understøtte min problemstilling. Jeg har bl.a. benyttet mig af spørgeskemaer og to forskellige former for interviews. Det jeg har undersøgt er elevernes historiebevidsthed, og hvordan historiebevidstheden kan have indflydelse på deres identitet. Samtidig undersøger jeg ud fra elevernes svar på spørgeskemaet, hvilke metoder i undervisningen som kan være med til at kvalificere deres historiebevidsthed og identitet. I metodeafsnittet vil jeg vise hvordan jeg har brugt metoderne, og kort om hvad de kan give af informationer.

Hermeneutik

Hermeneutik er en videnskabelig metode, der kan give indsigt i, hvad der er på spil i en fortolkningssituation (Kornholt, 2013, s. 183). Hermeneutik kan betyde to ting: En måde, som vi filosofisk kan forstå verden på eller en metode, som vi kan bruge når vi bl.a. skal fortolke en film, social sammenhæng eller lignende. Jeg benytter mig af begge vinkler fra hermeneutikken, da jeg både vil undersøge hvordan eleverne forstår historie, og hvor god deres historiebevidsthed er. Samtidig fortolker jeg på sociale sammenhænge, film og rollespil i min analyse.

Den tyske filosof Hans-Georg Gadamer, beskriver, at hver gang et menneske møder noget fremmed, en tekst, et maleri eller et menneske, så igangsættes der en forståelsesproces, som tager afsæt i mennesket som fortolker. En fortolkningsproces vil næsten aldrig starte på bar bund, den bygger på det, vi i forvejen er bevidste om (Kornholt, 2013, s. 187). I den filosofiske hermeneutik hviler al erkendelse på fortolkning. Fortolkning vil stort set altid finde sted i den menneskelige verden. Mennesket vil altid fortolke dets omgivelser, når det tænker eller oplever noget (Ebdrup, 2012).

Den måde jeg fortolker på, når jeg benytter mig af hermeneutisk metode i min rapport, er når jeg vil prøve at forstå noget nyt, fx historiebevidsthed hos elever, da begynder jeg ikke på bar bund. Jeg bruger min forforståelse, til at fortolke hvad der sker, når der i undervisningen bliver snakket om historie. Efterhånden får jeg flere informationer, og de glider ind i min forforståelse, og derefter bliver det gentaget. På den måde er en fortolkning hele tiden et møde mellem mig, og det jeg opfatter (Ebdrup, 2012).

Kvalitativ metode

I kvalitativ metode er målet at få viden om et emne ved at fortolke hvad folk siger og gør (Karnøe, 2013, s. 19). Den kvalitative metode fokuserer bl.a. på, hvordan vi mennesker opfatter verden, samt hvilke relationer der betyder noget for vores handlinger. Kvalitativ forskning forsøger at afdække, hvorfor noget sker (Hoffmann, 2013). Jeg har valgt at bruge nogle forskellige former for kvalitativ metode, som bl.a. gruppeinterview, observation og almindeligt interview.

Gruppeinterview

Et gruppeinterview kan være en struktureret samtale mellem en gruppe informanter, i dette tilfælde elever, og en interviewer, i dette tilfælde mig selv. Formålet er at få indsigt i elevernes oplevelser, behov og synspunkter (Sevaldsen, u.d.). Jeg har benyttet mig af et gruppeinterview, for at kunne få indsigt i elevernes synspunkter vedrørende faget historie, for at forsøge at få en fornemmelse af deres historiebevidsthed, samt om de har en forståelse af, om de føler sig som "en del af historien". Jeg havde startet med at udarbejde et spørgeskema, som jeg fik svar på, og efterfølgende lavede jeg et gruppeinterview med 6 elever, hvor jeg fik nogle mere dybdegående svar. Fordelen ved gruppeinterviewet var, at jeg fik nogle uddybende svar fra eleverne. Elevernes svar var nyttige som empirisk materiale, som jeg kan anvende til at fortolke deres svar bedre, end jeg kunne ud fra et spørgeskema.

Interview

Jeg har benyttet mig af et standardiseret interview med åbne spørgsmål og svar. Det vil sige, at der er fastlagt en række spørgsmål, som skal besvares. De spørgsmål der bliver stillet og de svaralternativer der er, er åbne. Svarene kan give præcision i forhold til emnet (Bjørndal, 2003, s. 103). I interview forsøger man at skabe en detaljeret og dybdegående indsigt i en begrænset mængde personers beretninger om bestemte emner (Schjødt, 2018).

Jeg har benyttet mig af denne form for interview, grundet at en af mine vinkler inden for undervisningsmetoder er en museumsinkel, der kan være med til at kvalificere historiebevidstheden. Jeg interviewede Katrine Berg Pedersen, som er museumsinspektør for Nationalmuseet i formidlingsafdelingen. Vi havde et samtaleinterview, hvor jeg stillede en række spørgsmål, hvor hun kunne svare åbent. Hvis jeg havde yderligere spørgsmål til hendes svar, så kunne jeg spørge ind til det. Interviewet gav mange gode svar på hvordan Nationalmuseet forsøger at kvalificere elevernes historiebevidsthed, samt hvordan de kan være med til at understøtte elevernes identitetsudvikling.

Observation

Observation i skolen, er et redskab man kan benytte sig af, for at nærme sig, forstå og lære eleverne bedre at kende. Ved at observere eleverne, bliver der i en vis grad foretaget en systematisk indsamling af informationer, og derefter kan ens informationer afstemmes ift. ens problemfelt (Jeppesen, 2017). Den observationsmetode jeg har benyttet mig af, er kvalitativ observation, dvs. en subjektiv indsamling af oplysninger, der fokuserer på variation i kvaliteten snarere end mængden (Jeppesen, 2017). Denne observationsmetode har jeg benyttet mig af, grundet at jeg har fokus på kvaliteten af mine interviews, hvor jeg også har observeret, men også gået i dybden med mine observationer. Jeg benyttede mig ikke af observationskemaer, men det meste der kom til mig, skrev jeg ned, samt nogle af de indtryk jeg fik. Den kvalitative observation har gjort, at jeg har haft bedre mulighed for at fortolke på elevernes historiebevidsthed.

Kvantitativ metode

I kvantitativ forskning undersøges der bl.a. hvad folk siger og gør ud fra statistik og optegnelser. Tal og statistik indgår altid i vejen, men er ofte også målet for undersøgelsen (Karnøe, 2013, s. 19). Det er en metode der omfatter bl.a. spørgeskemaer, og rummer muligheder for at opnå viden om forhold, der kan måles (Mauritsen, 2018).

Spørgeskema

I den kvantitative metode kan man få viden gennem spørgeskemaer, hvilket jeg også har valgt at benytte mig af. Jeg spurgte fire 7. klasser på en almindelig dansk folkeskole, omkring deres forhold og holdning til historie. Jeg har benyttet mig af både åbne spørgsmål, som kan lægge op til lange svar (Karnøe, 2013, s. 19), og lukkede spørgsmål, med svarmuligheder (Karnøe, 2013, s. 20).

Teori

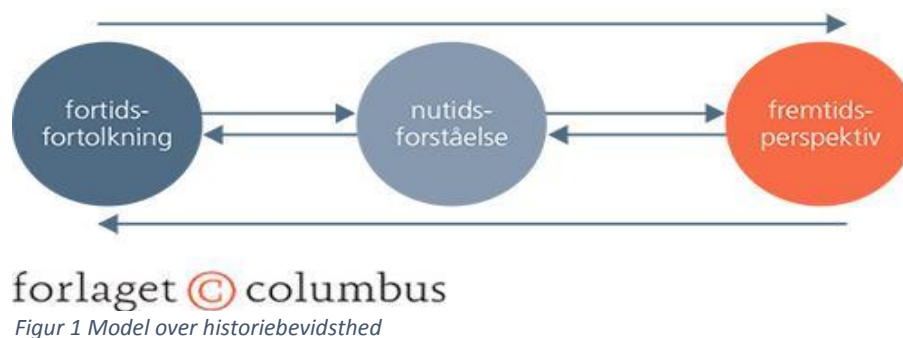
I dette afsnit vil jeg kort opsummere hvilke definitioner og teorier, som bliver inddraget i rapporten. I rapportens analyse og diskussion, vil "Fælles Mål for historie" blive inddraget, så opgaven kan få en grundskolesammenhæng.

Historiebevidsthed

Omkring begrebet historiebevidsthed, har jeg benyttet mig af magister og lektor Bernard Eric Jensens definition, som er:

"Historiebevidsthed tager afsæt i det forhold, at fortiden er til stede i nutiden som erindring og fortidsfortolkning, og at fremtiden er til stede som et sæt forventninger"
(Jensen B. E., 2003, s. 58-59)

Jensen har udarbejdet en model om historiebevidsthed, der omhandler at der i det levede menneske- og samfundsliv indgår en erindret fortid, såvel som en forventet fremtid (Jensen B. E., 2017, s. 28-29).

Modellen viser det samspil der er mellem fortid, nutid og fremtid. Jensen forklarer:

"Begreberne historiebevidsthed og historiekultur [...] tager udgangspunkt i det forhold, at mennesker [...] bærer tiden og dermed fortiden i sig" (Jensen B. E., 2017, s. 30).

Historiebevidsthed i en skolesituation vil betyde, hvordan elever fortolker fortiden, så den kan passe sammen med den nutidsforståelse som de har, så de kan bruge det til at skabe en forventning om fremtiden. Dette kan eleverne både bruge selv, og desuden også til at kunne fortolke andres historiebevidsthed.

Det kan være en udfordring at måle elevernes historiebevidsthed, og det er heller ikke meget der står om historiebevidsthed i de nye "Fælles Mål for historie". Dog var der i "faghæftet for historie" i 2004, nogle forskellige kategorier for hvordan man kan måle historiebevidsthed, som jeg benytter i opgaven:

Niveau 1. Traditionel historisk bevidsthed – Forestillingen om at fortid, nutid og fremtid udgør en form for et sammenhængende forløb.

Niveau 2. Eksemplarisk eller progressiv historiebevidsthed– Historien gentager sig i en varieret form. Begivenheder, sammenhænge, og erfaringer fra fortiden kan bruges som grundlag for at træffe valg. Man kan tilegne sig historiens lære og blive klogere. Det er væsentligt, at lærere og elever drøfter i hvilken grad, fortiden kan bruges eksemplarisk.

Niveau 3. Kritisk historiebevidsthed – Fortiden leverer med- og modfortællinger, som kan benyttes til at afklare, perspektivere og problematisere nutidens værdigrundlag, adfærdsmønstre, livsformer osv. Historien bruges som en reference- og refleksionsramme til at spejle aktuelle og vedkommende emner, temaer og problemstillinger.

Niveau 4. Skabende historiebevidsthed – Fortiden erkendes som relativ og som en konstruktion. Dette niveau indebærer også erkendelsen af, at historie kan bruges som et grundlæggende eksistensvilkår for menneskets selvforståelse og mulighed for at orientere sig i tid og rum².

Jeg benytter mig af Jensens definition, da Jensen forklarer historiebevidsthedsbegrebet på en anvendelig og forståelig måde. Lærere og elever kan dermed anvende definitionen i en skolesituation, og undervisnings-tilrettelæggelse. Jeg har samtidig brugt det som en inspiration, som en undervisningsmetode i et rollespil, som eleverne skulle afvikle i min praktik.

Piaget og læringsprocesser

Tilegnelse af ny viden kan forstås ud fra et adaptationsbegreb, som er udviklet af den schweiziske psykolog Jean Piaget. Adaption er en form for kognitiv tilpasningsproces, der består af to delprocesser: assimilation og akkommodation. I assimilationsprocessen får eleverne tilpasset og indskrænket nye erfaringer, så de kommer til at passe ind i deres eksisterende erfaringsmængde, hvilket kaldes et "eksisterende skema". Akkommodationsprocessen opbygger og udvikler elevernes kognitive strukturer, så disse kommer til at passe sammen med deres nye erfaringer i et "ændret skema" (Imsen, 2006, s. 201-202).

Jeg har benyttet mig af Piagets teori, da jeg i mit projekt benytter bl.a. museumstilgangen, ift. hvordan elevernes historiebevidsthed og identitet kan kvalificeres tydeligere. Når eleverne besøger et museum, har de et "skema", hvor de i forvejen måske ved en smule om det historiske emne. De elever jeg observerede og underviste var en tur på Rosenborg Slot, hvor de havde et forløb om renæssancen og Christian d. 4. De havde via undervisningen været igennem en akkommodationsproces, hvor deres "skemaer" havde ændret

² (Fra Fælles Mål 2004. faghæfte 4 for historie s. 62-63

sig, da de havde tilegnet sig ny historisk viden. Da vi derefter besøgte Rosenborg Slot og gik en tur i København, fik eleverne yderligere erfaringer og kunne nu sætte billeder og ord på hvad der kendetegnede Christian d. 4's bygninger. Samt hvordan Christian d. 4 højst sandsynligt fortolkede sig selv, som værende magtfuld. Før turen havde vi set et afsnit af Historien om Danmark, en dokumentarserie fra Danmarks Radio, hvor eleverne gennemgik en assimilationsproces, da de ud fra undervisningen fik tilpasset deres erfaringer i deres nu eksisterende "skemaer".

Identitetsbegreber

Jeg ønsker at inddrage to vigtige begreber for identitet, som er:

1. Selvidentitet: Handler om selv billede, og hvem man selv er. Ens selvidentitet vil for det meste opleves som kontinuerlig over tid og sted, således at individet kan genkende sig selv over tid. På denne måde bliver ens tankeverden – samt fortællingen om sig selv – en vigtig del af ens identitet.
2. Socialidentitet: Handler om andres opfattelse af en. Det handler om væremåde og handlemåde, når vi er sammen med andre og hvordan individet optræder i situationer med andre mennesker. Vi får feedback fra andre omkring vores adfærd, idet vi kommunikerer. Andre menneskers adfærd og kommunikation vil desuden afspejle, hvordan de oplever os (Ravn F. , 2014).

Samtidig arbejder jeg med begrebet national identitet. Når der tales om dette, skal der være en forudsætning for, hvad en nation er. Begrebet nation er ikke entydigt, men det har igennem tiden blandt andet refereret til afstamning, de privilegerede stænder, et folk (Lindhardt, 2013, s. 164). Den måde jeg vil bruge national identitet på, er som en afgren af et forestillet fællesskab. Nationalismeforskeren Benedict Anderson har undersøgt, hvordan den nationale identitet opstår og opretholdes. Anderson beskriver nationen som være dannet ud fra et forestillet fællesskab således:

"Den er forestillet, fordi medlemmer af selv den mindste nation aldrig vil kende de fleste af deres fæller, møde dem eller endsige høre om dem. Alligevel findes i tankerne hos hver enkelt billedet af deres fællesskab" (Lindhardt, 2013, s. 169).

Man kan derved sige, at national identitet udtrykker et fællesskab, hvor man ikke nødvendigvis møder hinanden ansigt til ansigt eller gennem fælles oplevelser, men at individet trives ved ideen om, at man har noget tilfælles (Lindhardt, 2013, s. 169). Da jeg interviewede eleverne, samt i mit spørgeskema og ved min observation, benyttede eleverne meget ordet "vi", fx "... vi var engang vikinger", "Vi var bønder i gamle dage" osv., de havde en "vi"-følelse. Selv om eleverne aldrig har mødt en viking eller en bonde fra renæssancen, har eleverne stadig en "vi"-følelse om, at de bl.a. engang var ude at "plyndre" som vikinger,

eller at de hører til det danske bondesamfund da deres forfædre måske var bønder. Eleverne havde et forestillet fællesskab i form af national identitet.

Inden for psykologien er der løbende debat om, hvorvidt individet har en identitetskerne. I et læringsmæssigt perspektiv, mener Knud Illeris, at man med god grund kan fastholde ideen om en identitetskerne, der bliver omgivet af et lag med nogle fleksible strukturer (Illeris, 2007, s. 151). Man kan derved sige, at identitet er en forholdsvis stabil størrelse, men dog fleksibel, da identiteten også er et resultat af løbende refleksive processer. For at kunne forstå sig selv, handler det om at forstå hvem man er. For at finde ud af dette, skal man kunne stille sig selv spørgsmålet, "Hvor kommer jeg fra?" (Illeris, 2007, s. 151). Jeg bruger Illeris og de to tidligere nævnte definitioner af identitet, da jeg gerne vil komme med nogle bud på hvordan historiefaget kan kvalificere begge dele.

Museumsdidaktik

Mette Boritz er udstillingsproducent og ph.d. på Nationalmuseet. Boritz har arbejdet med, hvordan man kan arbejde med historieundervisning og museer. Boritz beskriver bl.a. hvordan museer med deres samlinger, udstillinger, undervisningstilbud og materialer kan bidrage til en fordybelse i undervisningen, med detaljer og flere perspektiver. Museer repræsenterer et helt nyt læringsrum for eleverne. De mange genstande, malerier, artefakter m.m. bidrager med en forståelse, som det ellers kan være svært at bibringe eleverne (Boritz, 2009, s. 104). Boritz mener samtidig, at museer i princippet repræsenterer en meget koncentreret viden, hvilket gør det muligt på en overskuelig måde, at kunne orientere sig hurtigt i fx en periodes væsentligste træk. Museumsbesøg kommer også til at stå klart i elevernes erindring (Boritz, 2009, s. 105).

Jeg benytter mig bl.a. af Mette Boritz' tilgang til, hvordan eleverne kan være med til at bruge museer, og hvordan det kan være med til at give eleverne en dybere forståelse af historieundervisningen, idet sanserne også kommer i spil. Jeg benytter mig desuden af, et interview med museumsinspektør Katrine Berg Pedersen, som kan understøtte museumstilgangen.

Analyse

I det kommende afsnit, vil der blive undersøgt, hvordan museer kan være med til at kvalificere historiebevidsthed og identitet. Jeg vil i dette afsnit bruge min empiri til at komme med eksempler fra undervisningen, og analysere dem ud fra de valgte teorier.

Brugen af museer som undervisningsmetode

Museer kan give autenticitet. De genstande og personer som, eleverne hører om i undervisningen, bliver gjort relevante på et museum. Det er pga. at sanserne kommer i spil, samt at genstandene på museet er menneskeliggjorte faktorer. Sådan lyder et svar fra Katrine Berg Pedersen, omkring hvordan, hun mener at Nationalmuseet er med til styrke og kvalificere elevernes historiebevidsthed³. De genstande som museer har at trække på, har en fordel, at det er noget de fleste mennesker bliver fascineret af. Genstandene taler til undren, indlevelse og fantasi (Boritz, 2009, s. 102). Denne påstand kan jeg understøtte, da jeg i min praktikperiode, hvor jeg indsamlede noget af min empiri, var på tur på Rosenborg Slot. I mine notater står der følgende:

"Da vi kom ned til kronjuvelerne, blev eleverne straks draget af den krone der stod midt i rummet i en glasmontré. [...] Guiden gik nu også hen til kronen, og en af eleverne siger: "Hey... Er det ikke Christians krone?". Guiden: "Det er nemlig helt rigtigt, lad os samles herovre og snakke lidt om den". Elev: "Vi har set den i vores bog". Eleverne stillede sig i ring om glasmontrén så alle kunne se. Jeg fik indtrykket af, at eleverne småsnakkede om kronen... "Er den så lille", "wow, den er flot", "Sådan en krone skal jeg også have", "Gad vide hvad den har kostet", osv.... En af eleverne var helt optaget af guidens fortælling omkring kronen, og guiden viste og fortalte også om de forskellige symboler, og hvad de måske har symboliseret for Christian d. 4. Mange af eleverne gættede også med, omkring hvad symbolerne havde betydet.

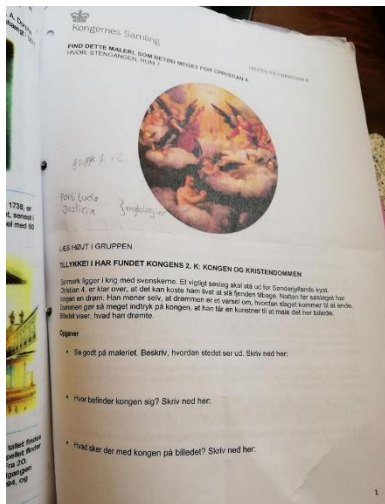
Her kan jeg se og høre på eleverne, at de havde gjort sig nogle forestillinger omkring kronen fra undervisningen, og nu kunne de se artefakten og gøre den relevant for dem selv, ift. kun at have set kronen i en bog.

Museet kan samtidig med deres samlinger, udstillinger, undervisningstilbud og materialer bidrage med fordybelse, detaljer, eller nye perspektiver på det som eleverne har læst i forbindelse med undervisningen. Museet kan bruges til, at repetere det stof, som klassen har været igennem på skolen, samt give et andet læringsrum (Boritz, 2009, s. 104). Da vi var på Rosenborg Slot havde jeg bestilt et undervisningstilbud fra

³ Se stikord og spørgsmål fra interview i bilag 2

Kongens Samlinger, som hed *I Christian den Fjerdes fodspor*. Eleverne skulle på slottet gå rundt og finde forskellige spor fra Christian d. 4's liv.

På billedet i figur 2 ses en opgave, som eleverne skulle løse i forløbet. Eleverne skulle jagne nogle spor fra Christian d. 4's tid, som bestod af emnerne: Krig, kærlighed, kronen og kirken. Eleverne skulle på de

Figur 2 Opgave fra tur på Rosenborg Slot. Se fuld størrelse i Bilag 4

forskellige poster undersøge oplysninger om Christian d. 4., bl.a. skulle de ud fra maleriet på billedet forklare, hvor de tror at kongen befinder sig, hvad der sker med ham og beskrive hvordan maleriet ser ud. Eleverne udviste interesse for denne form for undervisning, da de selv skulle ud og undersøge, og endda blandt Kongens "egne" genstande. De fik brugt deres sanser, og der var aktiv undervisning. Undervisningen gav også mulighed for at eleverne kunne reflektere, få tid til at snakke med hinanden om denne tidsperiode i historien, og hvad Christian d. 4., havde gjort for Danmark. Sammen med den forforståelse eleverne havde fra undervisningen, kunne eleverne bedre fortolke og gætte mere dybdegående på hvad de mener at kongen tænkte og gjorde.

Figur 3 Skulptur af Christian d. 4. fra Rosenborg Slot

For at kunne måle elevernes historiebevidsthed, holdt jeg bevidst øje med en række tegn, som kunne indikere netop historiebevidsthed. Et af disse tegn kom fra en elevudtalelse. Vi havde i undervisningen, før turen til Rosenborg Slot, snakket om hvordan Christian d. 4., så sig selv, og da vi kom på Slottet var der en skulptur der understøttede hvordan Kongen havde set sig selv:

Pige: "Ligner han ikke lidt Cæsar?"

Samantha: "Jo, hvorfor tror du han gerne vil ligne Cæsar?"

Pige: "Fordi, at Cæsar var magtfuld".

For mig var dette et tegn på, at eleven havde en forståelse for, hvordan den romerske kejsertid (fortidsfortolkning), havde en indvirken på kongens nutid og hvordan han ville ses, da Kongen så Cæsar som magtfuld (nutidsforståelse for kongen), og hvordan kongen gerne ville ses i fremtiden og i historien (fremtidsforventning). Selvom det ikke var elevens personlige historiebevidsthed, viste hun alligevel en forståelse af historiebevidsthed. Hun havde indblik i Christian d. 4's historiebevidsthed, og kunne være med til at fortolke på denne, og hans syn på ham selv. I dette eksempel ville Bernard Eric Jensens model kunne

bruges, for at vise hvordan eleven havde tænkt. Det ovenstående museumseksempel er derfor en god indikator for, hvordan elevers historiebevidsthed blev understøttet ved sådanne hændelser.

Når elevernes identitet skal undersøges, ift. museumsbesøg, er det at de får historien vist, de får selv på en måde oplevet og set historien der går ind og påvirker identiteten. Eleverne får oplevet, *hvor de kommer fra*, samt de gennemgår nogle kognitive refleksive processer. I selvidentitet, sker der en udvikling på den måde, at elevens "skema", som Piaget mener mennesket har, udvikler sig hvor, når de igennem en assimilationsproces får ændret deres skemaer, ift. hvem Christian d. 4. egentlig var, og hvad han stod for. På skolen har de fået et indtryk af en mand der var konge under renæssancen, han var glad for fest og damer. Vha. af museets undervisningstilbud, fik eleverne en ny historisk viden omkring ham, hvor at nogle faktorer var med til at vise kongen som person, og gøre ham mere menneskelig. Et eksempel på dette kunne være hans forhold til Kirsten Munk og hvordan det endte med et knust hjerte, de mange krige han startede og var med i, og hvordan han havde indrettet sit yndlingslot, Rosenborg. På denne måde hvor eleverne får udviklet deres "skemaer", får de også udviklet deres refleksive processer, som kan være med til at kvalificere elevernes identitet. De bliver mere bevidste om deres ophav, deres nations historie, samt forståelse af tid og rum.

På vej til Rosenborg Slot, var vi på en "Tour de Christian". Vi besøgte Christianshavn, Børsen, Holmens Kirke, Rundetårn, Trinitatis Kirke og Kongens Have. Det valgte jeg som lærer, for at kunne anvende de kulturinstitutioner som København tilbyder, samt det gav eleverne relevans for deres samtid. Katrine Berg Pedersen siger, at for at kunne kvalificere elevers historiebevidsthed, må skolen komme ud og bruge de tilbud som de får, samt den by som de bor i. København er en fantastisk mulighed for at kunne "gå en tur" i historien. På turen til København, var det meningen at eleverne skulle opnå en forståelse af renæssancens arkitektur, som også sagde meget om Christian d. 4., da han var meget inspireret af den Nederlandske renæssancestil. Dette gav anledning til eftertanke hos en af drengene i klassen, hvor jeg i mit gruppeinterview, havde en samtale med ham, om hvad han gerne ville uddanne sig som:

Samantha: Når du så ikke er i skole, hvad kan du så bruge mest i hverdagen, historie eller matematik?

Lukas: Matematik.

Samantha: Ja, hvorfor?

Lukas: Jeg kan godt lide at lave sådan noget med matematik derhjemme.

Samantha: Okay, og er det noget du gerne vil arbejde med når du er færdig med skolen?

Lukas: Ja.

Samantha: Hvad vil du gerne være?

Lukas: Tømrer.

[...]

Samantha: Der har været en undersøgelse om at der har været 100 elever der blev spurgt om hvad de tror de kan bruge historie til... Den sagde at er ret mange der tror at de kun kan blive det til at blive arkæolog, mener I at der er nogle andre ting som man kan bruge historie til?

[...]

Lukas: Man kan også bruge det til, sådan noget godt gammeldags håndværk.

Samantha: Ja, hvordan?

Lukas: Hvis man nu vidste hvordan man gjorde i gamle dage, eller at bruge nogle af samme teknikker og ting til at gøre det, det er samme princip, når man skal bygge et hus op. Det er samme metode man gør.

Samantha: Ja... Nu hvor du godt vil være tømrer, er der så nogen som helst måde, du tænker, at du kan bruge historie i tømrerfaget, udover dem du har nævnt? Vi har jo fx set nogle gamle bygninger, er det noget man kan bruge i tømrerfaget?

Lukas: Ja da, man kan vel bruge sådan noget som, hvis der nu fx kirken der {Holmens Kirke}, så kan man jo bruge ved at se på deres tag, så kan man se hvordan man kan bygge andre kirkers tag.

Her har Lukas lavet en kobling til historiebevidsthed, idet han gerne vil være tømrer efter folkeskolen, men udover det vigtige fag matematik, kan han også bruge historie, da de gamle bygninger der er blevet bygget (fortidsfortolkning), kan være med til at præge arkitekturen på bygninger, der bliver bygget i dag (nutidsforståelse), som en dag vil blive set i fremtiden (fremtidsforventning).

I forhold til hvordan læseplanen i historie ser ud i "Fælles Mål", skal eleverne kunne undersøge og konstruere historie⁴, på museer er den historiske fortælling konstrueret ved genstande og artefakter.

Samtidig hjælper museer også til en kvalificering af historisk bevidsthed, idet undervisningen, vha. museer skal lægge op til at mennesket selv, deres livsvilkår og samfund er formet af historiske udviklingsprocesser. På museer kan man bl.a. se udviklingen af udtryk og redskaber i takt med samfundets udvikling. I de 4 kategorier omkring historiebevidsthed, lægger museer meget op til at niveau 4 styrkes. Der erkendes her, fortolkningen af fortiden er relativ og at fremstillingen af denne er en konstruktion bygget derpå. Niveau 4 styrkes også ved, at museer kan bidrage til menneskers selvforståelse, og muligheder for handlen i tid og rum. I Folkeskolereformen fra 2014 er der indført et krav om, at skolerne skal indgå et samarbejde med diverse kulturinstitutioner, dette kan være museer, virksomheder, kirker osv. Ligeledes bliver der i folkeskolens formålsparagraf henvist til, hvordan at folkeskolen skal være en skole, der orienterer sig mod omverdenen (Zeidler, Hvad siger lovgivningen?, 2015). Derved er brugen af museer og andre institutioner,

⁴ Læseplan for faget historie <https://www.emu.dk/sites/default/files/L%C3%A6seplan%20for%20faget%20historie.pdf> s. 12

et krav fra undervisningsministeriets side, hvor eleverne får mulighed for at koble teori til praksis (Larsen H. B., *Hvad er den åbne skole?*, 2017).

I dette afsnit blev der beskrevet hvordan det at tage ud og opleve et andet læringsrum kan bidrage til kvalificeringen af historiebevidsthed og identitet. Næste afsnit, vil omhandle hvad man kan gøre i undervisningen på skolen, for at kvalificere historiebevidsthed yderligere.

Film og rollespil

I dette afsnit vil det undersøges hvordan en dokumentarserie og rollespil kan have indflydelse ift. kvalificering af eleveres historiebevidsthed og identitet. Dokumentarserien, som rapporten tager udgangspunkt i, er *"Historien om Danmark"*, som har kørt på DR 1⁵, og nærmere specificeret det afsnit som omhandler renæssancen.

Rollespillet der er taget udgangspunkt i, er et postrelateret rollespil fra Folkekirkens Skoletjeneste, som omhandler: Gud, Luther og velfærdsstat⁶.

Film som undervisningsmetode

Film i undervisningen kan være med til at sætte billeder på det lærte stof. Brugen af film kan være med til, at udvikle elevernes selv- og omverdensforståelse (Bärnholdt, *Film i undervisningen*, 2016). Film aktiverer sanser, da øjet opfanger hurtigt, og kan følge en kompliceret proces i detaljer (Bärnholdt, *Dokumentarfilm i undervisningen*, 2016). Når læreren bruger dokumentarfilm i undervisningen kan det virke generelt motiverende for eleverne, samtidig levendegør film det baggrundsmateriale som eleverne arbejder med (Bärnholdt, *Dokumentarfilm i undervisningen*, 2016). Film illustrerer det emne som eleverne arbejder med, og kan bruges på mange forskellige områder i undervisningen, bl.a. opsamling, repetition og diskussion. I min undervisning valgte jeg at bruge *"Historien om Danmark"*, som en slags kickstarter til diskussion om renæssancen og for at illustrere emnet. Klassen diskuterede seriens budskab, om den virkede troværdig, og hvordan de forskellige historiske personer blev fremstillet. Film i undervisningen, og især *"Historien om Danmark"*, kan være en god måde at øve den hermeneutiske metode med eleverne, samt de skal øve sig i at forholde sig kildekritisk vha. metoden. Det kan eleverne grundet, at dokumentarfilm ofte vil rekonstruere den unikke historiske sammenhæng. Serien rekonstruerer historien vha. skuespillere, hvor bl.a. Christian d. 4. og "heksen" Maren Spliid blev gengivet. Producenterne fortolker på fortiden med udgangspunkt i den forforståelse de har om emnet, og dette bliver så understøttet ved at inddrage historikere og andre fagpersoner. *"Historien om Danmark"* kan være med til, at give en national identitetsfølelse af ens eget

⁵ <https://www.dr.dk/skole/historie/tv-serien-reformation-og-renaessance> UDLØBET

⁶ <http://www.fs-vestegnen.dk/aarsplan-2017-18/udskolingen/#c24601>

ophav, da producenterne også bl.a. rekonstruerer "livet på landet" under renæssancen. Dette mener Katrine Berg Pedersen er med til at styrke historiebevidsthed og identitet hos eleverne, da man kan føle hvordan ens forfædre levede, og under diskussionen i klassen, nævnte eleverne også "*Da vi var bønder*", og "*Vores familie var jo sikkert fattige*". Serien formår dermed at bringe relevans til elevernes samtid. Fx er der et tidspunkt hvor de i serien undersøger Ærkebiskop Peder Winstrup (1605-1679) af Lunds lig, hvor man bl.a. undersøger hvordan han levede, hvordan hans livsstil var og hvordan han døde. Dette giver relevans, da serien undersøger livsstilen dengang og kan fortælle hvad han har spist, hvilke sygdomme han led af, og måske endda nogle sygdomme, som eleverne kender til i dag. Det bringer også den slags relevans, hvilket bl.a. en af eleverne fra gruppeinterviewet udtrykker:

Samantha: Okay, det sidste. Hvordan føler i, at historiefaget kan gøres bedre, mere spændende eller lignende? Som elever der måske skal ud og arbejde med historie?

Gina: Altså [øhm], man kunne lave en undersøgelse hvad eleverne gerne ville være... og så kunne man lave nogle emner i historie som handler om det. Fx vil jeg gerne være læge, og så kunne man lave et emne om læger i historien. Og helt klart flere ture.

Her nævner Gina at hun gerne vil være læge. Ærkebiskoppens situation giver derfor relevans for hende, da man med lægevidenskab og med videnskaben generelt kan identificere biskoppens sygdomme og hans livsstil.

I "Fælles Mål '14" for histories læseplan fra 7.-9. klasse, bliver det nævnt, at eleverne skal kunne undersøge historiske fortællinger og redegøre for ophavssituationens betydning for brug og funktion af fortællingerne⁷. Dette vil sige at når man fx arbejder med film i undervisningen, undersøger eleverne den historiske fortælling, som bl.a. findes i "*Historien om Danmark*", om fx Christian d. 4. eller Maren Spliid. Derefter kan man diskutere om ophavet til fortællingen, hvad forventer DR og producenterne af "*Historien om Danmark*" at få ud af denne serie? Producenterne har taget udgangspunkt i, at fortolke fortiden, på en ny og visuel måde. De går op i historiebrug, og at historien bliver fortalt kronologisk, og den nationale identitet i serien bliver styrket, da man undersøger og fortolker 'vores' fælles historie, samt hvor vi kommer fra. Det serien lægge vægt på er, at den inddrager museer, og genstande, så den skole der har svært ved at komme ud på tur, kan se et afsnit, og stadig få syn på de historiske genstande og samtidig den historiske fortælling. Serien er med til at udvikle niveau 4 Inden for historiebevidsthedskategorierne, da man i serien benytter sig af en relativ fortolkningsvinkel som er konstrueret. – der kan eksistere flere gyldige opfattelser. Der er mange opfattelser omkring fortiden, og eleverne møder dem stort set hele tiden. Der er deres families opfattelse, skolens opfattelse, deres egen og mediers. Den vigtige pointe ligger dog i, at

⁷ Se læseplan for faget historie s. 12.

<https://www.emu.dk/sites/default/files/L%C3%A6seplan%20for%20faget%20historie.pdf>

historiebevidstheden også indebærer erkendelsen af, at historie kan bruges som et grundlæggende eksistensvilkår for menneskers selvforståelse, og hvordan vores samfund er bygget op⁸.

Dette leder videre til næste afsnit, rollespil i undervisningen, hvor eleverne i et rollespil skal kunne indleve sig i nogle samfundsroller under reformationen.

Rollespil som undervisningsmetode

I et rollespil er brikkerne personer, som har en rolle med eget navn og identitet. Disse roller er påtaget imens spillet står på. Spillebrættet er en fiktiv ramme, en historie eller en situation, som indeholder forskellige episoder eller konflikter. Rammen sættes af en spilmester, som i dette tilfælde vil være læreren. Et rollespil vil typisk ikke handle om at vinde, men om at opleve en historie med sin egen rolle (Pedersen, 2012).

Rollespil i undervisningen kan være en fordel at benytte sig ved, da det kan give eleverne større glæde ved at gå i skole. Det kan være med til at styrke fagligheden, da læreren kan få inkluderet elever med specielle behov og skoletrætte elever. Et forskningsprojekt fra Ålborg Universitet, fortæller at rollespillet har mulighed for at skabe faglig og social inklusion. Når man skal arbejde med læringsrollespil som en del af undervisningen åbner det op for nye muligheder, der kan være med til at engagere eleverne til aktiv deltagelse i undervisningen, som gavner både social og faglig udvikling (Zeidler, Læringsrollespil, 2016). Det kan opbygge elevernes sociale identitet, og være med til at vise hvordan andre opfatter en. I et rollespil vil man dog oftest påtage sig en rolle, men det kan også sige noget om ens egen identitet, hvordan eleven lever sig ind i en rolle, og hvordan rollen ville tænke. Dermed kan andre se om man som person er en genert eller udadvendt person osv.

Når man skal tænke på historiebevidsteden ift. rollespilstilgangen, er det når eleverne lever sig ind i historien bl.a. gælder dette drengene der skal være peblinge eller lærlinge og pigerne skal være novicer eller borgerdøtre. I histories fagformål står der, at:

”Eleverne skal i faget historie opnå sammenhængsforståelse i samspil med et kronologisk overblik og kunne bruge denne forståelse i deres hverdags- og samfundsliv. Eleverne skal blive fortrolige med dansk kultur og historie (...) Stk. 3. Elevernes historie bevidsthed og identitet skal styrkes med henblik på, at de forstår, hvordan de selv, deres levevilkår og samfund er historieskabte...” (Larsen H. B., HISTORIE - FÆLLES MÅL, LÆSEPLAN OG VEJLEDNING, 2016).

⁸ Faghæfte for historie 2004, s. 63

Det som rollespillet *Gud, Luther og velfærdsstat* lægger op til er, at eleverne opnår en fortrolighed med dansk kultur og historie. De skal leve sig ind i rollerne som de skal spille, og lære hvad det vil sige, at være fx pebling eller novice. Samtidig bliver deres historiebevidsthed og identitet kvalificeret, da de kan få en lille fornemmelse af hvordan deres forfædre har levet. De skal sætte sig ind i hvilke problemstillinger der eventuelt blev talt om i reformationen og de levevilkår og det samfund som deres forfædre havde var historieskabte, samt at de var historieskabende.

I læseplanen for faget historie⁹, kan rollespillet bidrage til elevernes forståelse for hvordan deres livsvilkår og samfund er formet af historiske udviklingsprocesser, samt elevernes forudsætninger for refleksion over deres samtid og handlemuligheder der fortsat styrkes. Rollespillet er med til, at eleverne kommer til erkendelser omkring forløb i historien, ved at indgå i historiske scenarier. Ift. de 4 kategorier om historiebevidsthed, så kan rollespil både styrke niveau 2 og 3. Rollespillet beskæftiger sig med at få et kvalificeret grundlag for at træffe valg – og ikke gentage fortidens fejl, eller at forsøge at ændre disse fejl. Man skal ophobe sig historiens lære og blive klogere på den. Fortiden lever samtidig af med- og modfortællinger, fx er en modfortælling i rollespillet at den katolske kirke er fantastisk, og en modfortælling går på at den katolske kirke var grådige efter rigdom. Historien i rollespillet kan bruges som reference- eller refleksionsramme, som afspejler aktuelle og vedkommende emner.

Katrine Berg Pedersen mener den måde hvor på folkeskolen kan gøre elever mere historiebevidste, er ved at inddrage eleverne i undervisningen. I rollespillet bliver alle eleverne inddraget, dette fører til en vis form for motivation, men samtidig, at de selv skaber historie og kan tage stilling til tidligere histories problemstillinger. Eleverne kan desuden blive mere historiebevidste når de til sidst i rollespillet skal svare på, om de vil have protestantismen indført eller ej, så kan de vha. af fortiden træffe en beslutning i nutiden, som kommer til at påvirke fremtiden¹⁰. Efter rollespillet kan man tage diskussionen op om der er nogle lignende problemstillinger i dag, eller om det at tage et stort valg, påvirker historien. Katrine Berg Pedersen fortæller at det er vigtigt at undervisningen giver mening for eleverne, og der skal kunne dannes relevans til elevernes samtid. *Gud, Luther og velfærdsstat* hjælper med at trække forbindelser til nutiden. Dette er vigtigt for kvalificeringen af elevernes historiebevidsthed, da eleverne fortolker på fortiden, for at kunne leve sig ind i deres roller. Det skal de bruge i deres nutid for at få en forståelse af hvordan reformationen har ændret vores tro og samfund. De skulle ved deres rollers valg forsøge at finde ud af om de ville have

⁹ Læseplan for faget historie <https://www.emu.dk/sites/default/files/L%C3%A6seplan%20for%20faget%20historie.pdf> s. 12.

¹⁰ Se kort introduktion til rollespillet i bilag 1

reformationen indført, og hvordan dette ville påvirke fremtiden. Eleverne skulle tænke kontrafaktisk, og snakke om hvad ville der mon være sket, hvis reformationen ikke var blevet indført.

Denne form for rollespil, er også med til at kunne styrke den nationale identitet hos eleverne og det "forestillede fællesskab". I diskussionen efter rollespillet, snakkede eleverne og jeg om de roller de havde. De piger som spillede borgerdøtre var meget oprørte over, at pigerne ikke selv måtte bestemme hvem de skulle giftes med. Jeg har skrevet ned fra en af mine observationer:

I en af pigegrupperne er der diskussion. En af pigerne klager meget over, at hendes rolle ikke måtte gifte sig med den hun havde lyst til, og at det var en undertrykkelse af kvinder. "Ej helt ærligt! Vi kvinder må altså stå op for os selv. Vi kvinder skulle da bare gifte os med dem vi har lyst til". Eleven taler her på vegne af kvinders nationale identitet, eleven er selv en pige/kvinde, og taler på vegne af andre kvinder både i nutid og datid. I grupperne blev der også dannet en form for et forestillet fællesskab, da jeg ofte i gennemførelsen hørte: "Vi lærlinge synes, at Larsine har ret i, at det er uretfærdigt at vi skal bruge mange af vores surt optjente penge på afladsbreve". Eller: "Os peblinge, synes at protestantismen er dumt, Jer der synes det er godt har vi ikke lyst til at snakke med, hvis protestantismen bliver indført, så har vi jo ikke jobs".

På denne måde oprettes der en form for fællesskab, og i pigens tilfælde en samfølelse af en gruppe piger fra 1500-1600-tallet, men også en samfølelse med nutidens og fremtidens piger og kvinder. Dette kan også overføres til en form for historiebevidsthed, hvor eleven indirekte bruger argumentet: "kvinder skal gifte sig med hvem de har lyst til". Ud fra dette bruger hun sin fortidsfortolkning til, at fortælle at kvinder under renæssancen og reformationen ikke selv kunne bestemme hvem de skulle giftes med. I sin nutidsforståelse giver hun så et opråb, om at kvinder må stå op for sig selv, og som fremtidsforventning, har hun højest sandsynligt et håb om at 'alle' kvinder må kunne bestemme hvem de vil giftes med i fremtiden, samt at kvinder skal have bedre rettigheder. Dette viser at eleverne tilegner sig en forståelse af de livsvilkår der var under renæssancen og reformationen. Det viser også hvilke historiske udviklingsprocesser, der var i spil dengang, da der skete et skift i trosretningen, hvad var det man troede på i katolicismen, og hvad ændrede den protestantiske tro.

Brug af den lille og den store historie i undervisningen

I de foregående afsnit har jeg forholdt mig til hvordan folkeskolen kan bruge nogle undervisningsmetoder. I dette afsnit kommer jeg derimod ind på, hvordan familien og nærmiljøet kan bidrage til kvalificeringen af historiebevidsthed.

Indenfor læseplanerne i historiefaget fra "Fælles Mål", skal eleverne kunne opnå en forståelse for relativ kronologi. Det gør man ved, at eleverne skal arbejde med bl.a. afbildninger hvor ting, personer osv. sættes i

en tidsmæssig rækkefølge. Eleverne skal sammensætte begivenheder fra den lille og store historie, så de opnår en sammenhæng og forståelse mellem tid og rum. Den måde som man kan bruge den lille og store historie på er, at den er forbundet med store samfundsforandringer, fx 2. verdenskrig (Hassing & Vollmond, 2015). Eleverne bruger den lille og store historie til, at forstå dem selv, og det faktum at mennesket er historieskabt såvel som historieskabende. Mennesket skaber selv historie som andre lever i og kommer til at leve i (Binderup, 2007, s. 18). I mit gruppeinterview, kan man læse følgende eksempel:

Samantha: Tak, Heidi! Hvad med dig Kasper? Hvad kan du lide at arbejde med i historie?

Kasper: Den kolde krig.

Samantha: Den kolde krig? Hvorfor kan du godt lide det?

Kasper: Fordi at min farfar var med i den kolde krig, og så lærer man noget om det via ham.

Samantha: Fortæller din farfar meget omkring (Kasper: Ja, det gør han) om den kolde krig?

Kasper: Han fangede spioner dengang. Faktisk russiske spioner.

Dette er et godt eksempel på, at eleven Kasper fortæller om sin farfar, der var med i den kolde krig. Farfarens historier, som han fortæller til Kasper, er Kaspers "lille" historie, men farfaren fortæller det ud fra et perspektiv omkring den "store" historie, som i dette tilfælde er den kolde krig. For at kunne forstå den lille og store historie, understreger historiedidaktiker Jan Bjarne Bøe, at betydningen af historie uden for skolen, især familien og nærmiljøet, har betydning for, at få en sammenhæng mellem den lille og store historie. Samtidig lægger professoren K.G. Jan Gustafson stor vægt på, hvordan familiens rolle er med til at styrke børns historiebevidsthed (Poulsen M. , 1999, s. 53-54). I forhold til det identitetsskabende hos elever spiller familien også en stor rolle. Når forældre, bedsteforældre og evt. oldeforældre fortæller historier, så kan fortællinger, som de kommer med, give eleverne følelsen af kontinuitet og det kan gøre dem bevidste omkring at deres liv føres videre i kommende generationer (Poulsen M. , 1999, s. 121). I Kaspers tilfælde, kan man ud fra hans identitet fremhæve, at hans families historie med særlige begivenheder, måske har bragt familien i forbindelse med den store historie (Poulsen M. , 1999, s. 122).

Den måde hvorpå man kan bruge den lille og store historie i en skolesammenhæng, er bl.a. ved at arbejde med stamtræ over deres familie. Eleverne kan på denne måde undersøge deres familie, og hvad de har lavet. Rollespillet som jeg fortæller om i forrige afsnit, kan også være med til at styrke elevernes bevidsthed, om den lille og store historie, da de selv får lov til at prøve, at være en del af den lille historie. De som "almindelige" borgere, er en del af den lille historie, skal tage stilling til et emne, som indgår i den store historie. På denne måde får eleverne en følelse af at være historieskabende.

Den lille og store historie bidrager til historiefagets læseplan, på den måde, at eleverne får en forståelse af bl.a. deres bedsteforældres livsvilkår, og hvordan samfundet så ud dengang. Samtidig er familiens

fortællinger også en konstruktion af historien, og eleverne kan få en bedre forståelse for hvordan samfundet og livet så ud fra en 1. håndskilde. I forhold til de fire historiebevidstheds kategorier, kan undervisning i den lille og store historie, bidrage til niveau 1, hvor fortid, nutid og fremtid udgør et sammenhængende forløb, fx at nutidens kulturelle livsformer "bygger" på tidligere tiders.

Diskussion

De ovenstående afsnit, har beskæftiget sig med hvilke undervisningsmetoder der kan kvalificere elevers historiebevidsthed og identitet. I dette afsnit vil der blive overvejet og diskuteret forskellige teoretiske perspektiver, både indbyrdes, men også ift. den empiri og analyse der er tilvejebragt gennem projektet.

Learning by Doing vs kognitive skemaer

Piaget mener at udvikling af elevens kognitive "skemaer" og kognitive udviklingsprocesser, vil kunne kvalificere historiebevidstheden og identiteten hos elever. En udvikling af "skemaerne" og den kognitive udviklingsproces gør, at eleverne bliver mere bevidste om historien, historiebevidstheden og dem selv som individer. En modsætning til Piaget, vil være at benytte sig af princippet "Learning By Doing", som er udarbejdet af filosof og pædagog John Dewey. "Learning By Doing" er et pædagogisk princip, hvor den bedste måde at lære på, er ved at forsøge at gøre det der skal læres (Hårbøl, Schack, & Spang-Hansen, 1999). Deweys begreb har oftest associeret med læring, men i dette tilfælde vil begrebet blive benyttet til at argumentere for, hvordan historiebevidsthed kan tilegnes og kvalificeres ved at "lave" historie.

I rollespillet "laver" eleverne historie. De indlever sig i en historisk rolle, og lærer hvordan samfundet så ud under reformationen. Det gør de ved at spille forskellige roller og derved kan eleverne sætte sig ind i en tankegang, om hvordan det mon var at være fx en lærling under en mester, og hvordan det var at være dem der skulle sørge for mad og afladsbreve til familien. Ift. Piaget ville rollespillet ikke være med til at give en god kvalificering af historiebevidstheden, da eleverne benytter sig af en viden de allerede har, for at kunne afvikle rollespillet. I andre former for rollespil, kunne man forestille sig, hvis man ændrede på nogle spillemekanismer¹¹, at det kunne resultere i et rollespil, hvor elevernes "skemaer" bliver ændret. Piagets teori har samtidig nogle fordele, bl.a. at tilegnelsen af historiebevidsthed kan kvalificeres i andre undervisningsmetoder. Fx i undervisningen om den lille og store historie, hvor eleverne fx fra bedsteforældre kan få et bedre indblik i livet under fx den kolde krig, og frygten for en eventuel ny verdenskrig. Eleverne kan få vist billeder og få ændret deres "skemaer", og få hverdagsbilleder af den kolde krig, ift. historiebøger der kan give et frygtsomt billede. En metode hvorpå Piaget og Dewey kan bruges sammen, er ved museumstilgangen. Eleverne ser og mærker, og kan på samme tid deltage aktivt i et forløb fra museet, da vil eleverne få deres "skemaer" kvalificeret, men de lærer også hvordan det er at "lave" historie og arbejde med det. På Rosenborg Slot tilegnede eleverne sig ikke blot faglig viden omkring Christian d. 4., men de fik kvalificeret deres historiebevidsthed, ved at undersøge historien, kvalificere deres "skemaer og arbejde aktivt med at "lave" historie.

¹¹ Det kan fx være regler, emne tema osv.

Undervisningstyper og deres effekt

Forskellige undervisningstyper kan variere mht. hvordan eleverne får kvalificeret deres historiebevidsthed og identitet. Eleverne på den skole, som jeg indhentede min empiri fra, ønskede at undervisningen skulle indeholde flere ture, flere film og flere spil i undervisningen. Det jeg lægger mærke til er, at dette stemmer overens med de undervisningsmetoder, som ud fra min empiri og analyse kan være med til at kvalificere historiebevidsthed og identitet. Kommunernes Landsforening tidligere formand, Erik Nielsen, mener også at undervisningstyperne skal variere mere i skolen:

”Vi må væk fra den traditionelle røv til bænk-undervisning og frem mod mere undersøgende og kreative undervisningsforløb, hvor man er aktiv og kan se mening med det man lærer...” (Ravn K. , 2013).

Størstedelen af eleverne fra min spørgeskemaundersøgelse mener, i forlængelse af dette, at historiefaget er kedeligt, selvom de fleste siger at undervisningen er varieret. Den måde de beskriver den er varieret på, er med at arbejde med IT, gruppearbejde, tavle undervisning, med deres bog samt kopisider. Eleverne vil nok give Erik Nielsen ret i, at undervisningstyperne skal være mere kreative. Det samme gælder for undervisningens mål om tilegnelse af historiebevidsthed og identitet. Tavle undervisning kan blive meget passivt, hvor det mest er lærere der er i fokus. Historiebevidstheds- og identitetsmæssigt sker der ikke en stor kvalificering hos eleverne, da de ikke bliver udfordret med identitetskabende spørgsmål, og ikke bliver inddraget i at kunne ”lave” og ”forestille” sig historie. Ved aktiv undervisning, bl.a. rollespil, spil og museer får eleverne udviklet deres ”skemaer” og prøvet historien af, samt brugt sanserne hvilket kan være med til at kvalificere både historiebevidsthed og identitet. Adjunkt Nikolaj Petersen, nævner i sin artikel fra HistorieLab, *Lad dine elever skabe historie*, at historiebevidsthed bedst tilegnes ved at eleverne skal forholde sig aktivt til historie. Derved bliver eleverne typisk mere interesserede i faget, hvis man kan understøtte historie til deres egen hverdag (Petersen, 2015).

Youth and history og historiefaget i fokus

Der er blevet udarbejdet en europæisk omfattende undersøgelse, ved navn *”Youth and History – A Comparative European Survey on Historical Consciousness and Political Attitudes among Adolescents”*. Den er udarbejdet i 1997. Et af hovedtrækkene i undersøgelsen, er at sammenligne historiebevidsthed i forskellige lande og regioner (Angvik & Von Borries, 1997, s. 13). Denne internationale undersøgelse gør at vi i dag ved bedre besked, om skolens historieundervisning i andre lande, end nogensinde tidligere. Det er dog ikke ensbetydende med at vi ved besked om alt, der kunne være interessant at vide. Det kan bl.a. være svært at gøre et begreb som historiebevidsthed målbart (Jensen 2003 s. 82-83). En så stor undersøgelse som *”Youth and History”* kan have sine fordele og ulemper. Undersøgelsen kan skabe mulighed for at opnå

en international forståelse af skolers arbejde med historiebevidsthed. Ulempen kan være at der for det meste er gået kvantitativt til værks, og derved kan man ikke få udtrykt tanker og mere dybdegående svar.

På en national basis, kan man finde en undersøgelse som er udarbejdet af historiedidaktiker Heidi Eskelund Knudsen og lektor Jens Aage Poulsen. Undersøgelsen hedder "*Historiefaget i fokus*" hvor forfatterne forsøger at give et mere kvalitativt syn på elever og læreres forståelse af historiefaget i den danske folkeskole.

"Youth and History" kan give en god tilgang til, hvordan historiebevidsthed ser ud i andre lande, men mangler den mere kvalitative del som "*Historiefaget i fokus*" har, hvor forfatterne har været ude at interviewe både lærere og elever. Samtidig var det "*Historiefaget i fokus*", der gav mig inspiration til både at benytte mig af gruppeinterview og spørgeskema, da undersøgelsen både har indeholdt interview, og et udarbejdet spørgeskema (Knudsen & Poulsen, 2016, s. 8-10). Disse to store undersøgelser giver eksempler på de stærke sider i både kvantitativ og kvalitativ forskning. Begge undersøgelser viser hvordan historiebevidsthed forstås og måles, og hvad elever tænker om historie. Meget af min inspiration kommer fra disse undersøgelser, men i dette projekt er der også lagt vægt på, hvordan man yderligere kan kvalificere historiebevidsthed og inddragelsen af identitetsbegreberne. I projektet er der med henvisning til undervisningsmetoder givet bud på hvordan historiebevidsthed kan kvalificeres, ved at tale med eleverne, spørge eleverne og observere dem.

Konklusion

I dette afsnit vil der blive udarbejdet en besvarelse af mine undersøgelsesspørgsmål, samt min problemformulering.

Igennem dette projekt er der blevet nævnt forskellige tilgange til, hvordan elevers historiebevidsthed og identitet kan kvalificeres. Der har været nogle udfordringer ved hvordan jeg kunne måle historiebevidsthed, og hvordan historiebevidsthed kan påvirke elevers identitet. I indsamlingen af empiri har der dog været mange muligheder for at kunne måle elevernes historiebevidsthed. En af de ting, som jeg satte mig for at undersøge, var hvad historiebevidsthed er, hvordan man kan kvalificere den og hvordan læreren kan arbejde med historiebevidsthed og identitet i undervisningen. Historiebevidsthed er en sammenhæng mellem fortid, nutid og fremtid. En fortidsfortolkning, hvor man fortolker fortiden, der skaber en nutidsforståelse, bl.a. hvorfor samfundet ser ud som det gør i dag, der skaber en fremtidsforventning, vores forventninger til fremtiden. Når man gerne vil arbejde med historiebevidsthed hos elever, må læreren finde eller udarbejde nogle metoder til sin undervisning, hvor der bidrager til historiebevidstheden, og det samme gælder for arbejdet med identitet.

Dette fører frem til konklusion på problemformuleringen.

Igennem praktikken, udvalgte jeg tre undervisningsmetoder, og efter praktikken valgte jeg en fjerde, som er med til at kvalificere historiebevidsthed og identitet.

Den første metode der er taget udgangspunkt i, er museumstilgangen. Museer er en oplagt mulighed for elever, at kunne arbejde med historiebevidsthed, samt sætte sig ind i andres historiebevidsthed, men også få en sammenhæng omkring deres egen, da de får oplevet hvordan det var at være menneske i gamle dage, og finder ud af hvorfor samfundet ser ud som det gør i dag. Museer kan bidrage til kvalificeringen af elevers identitet, da de oplever deres forfædre, og de får dybere indsigt i det danske samfund, hvilket kan bidrage til den nationale identitet. Ved at se og høre om renæssancens bønder og deres rettigheder, lærer eleverne at sætte pris på et demokratisk og "frit" samfund som vi har i dag.

Den anden metode, der er blevet benyttet og analyseret er, hvordan film kan være med til at kvalificere historiebevidsthed og identitet. De fleste har hørt om eller set dokumentarserien på DR "Historien om Danmark", hvor Lars Mikkelsen fører seerne igennem Danmarkshistorien vha. skuespil, facst, udtalelser fra forskere osv. "Historien om Danmark" fortæller Danmarkshistorien, på sådan en måde, at eleverne for hvert afsnit kommer igennem vigtige perioder i historien. Serien bygger indirekte på historiebevidsthed, der bliver fortolket på fortiden, der bliver inddraget en nutidsforståelse for eleverne, og gives bud på hvad man kan forvente kommer til at ske i fremtiden. Serien er velegnet til udskolingen, og vælger til tider at vise

hvordan elever kan arbejde med historie, da der er diverse forskere med, som drager historien ind i nutiden, så historien får relevans for eleverne.

Den tredje metode der bliver nævnt, er en rollespilstilgang. Rollespil er en god metode, da eleverne lever sig ind i historien. Det rollespil som eleverne afviklede, omhandlede de forskellige roller i samfundet under reformationen, og eleverne skulle tage stilling til, om de ville have reformationen indført eller ej. Dette kan føre til noget kontrafaktisk - noget *hvad nu hvis?* Det der faktisk skete for eleverne, var at eleverne ville beholde den katolske kirke i rollespillet og det førte til en diskussion om hvad der ville have været sket, hvis dette var tilfældet. Rollespillet lagde op til at eleverne kunne arbejde med historiebevidsthed, da eleverne fik en sammenhæng mellem reformationen og elevernes nutid. Eleverne skulle i rollespillet fortolke fortiden vha. deres roller, få en forståelse for reformationens nutid og hvad den kunne skabe af forventninger til fremtiden. Dette førte til diskussioner i klasselokalet, da en af pigerne var fortaler for kvinderettigheder. Dette var med til at definere eleven, hvad hun stod for og hvilke rettigheder hun gerne ville at kvinder skulle have, og dette var med til at sige noget om hendes identitet.

Den fjerde og sidste metode, som blev benyttet er arbejdet med den store og lille historie. Den lille og store historie kan være med til at kvalificere historiebevidsthed og identiteten hos elever i skolen, men også i hjemmet. Fortællinger fra bedsteforældre vil man ofte forbinde med hygge, og derfor kan omgivelserne i denne form for kvalificering være god hos nogle elever, da det er i et hjemligt læringsrum. Samtidig får man historien fra en kilde, som selv har levet under fx den kolde krig, og der kan sættes flere ord og billeder på, så eleverne både bruge sanser, men også udviklet deres "skemaer". Den lille og store historie kan bidrage til styrkelse af den nationale identitet, men også hvordan eleven ser sig selv.

Som afrunding kan nævnes, at historiefaget er oplagt til at kunne kvalificere historiebevidsthed og identitet hos elever. Det opnås gennem "Fælles Mål", men også ved at undervisningen lægger op til, at der skal tilegnes viden om sammenhæng mellem fortid, nutid og fremtid. Historiefaget er med til at kvalificere identitet, bl.a. når man arbejder med national identitet. Igennem undervisningen arbejdes samtidig indirekte med selvidentitet, når man skal undersøge egen historie, og social identitet når man laver noget sammen i klassen. Den sociale identitet kan desuden bidrage til styrkelse af den nationale identitet.

Perspektivering

Efter at være kommet med tre bud på, hvilke undervisningsmetoder, der kvalificerer historiebevidsthed og identitet, vil jeg i min perspektivering som kommende lærer komme ind på hvad muligheden er for disse i en reel folkeskolesammehæng.

I 7. klasse er minimumstallet for den samlede undervisning i historie 60 timer på et år, som svarer til ca. 1,5 time om ugen¹². Til disse timer skal læreren i sin forberedelsestid, forsøge at udarbejde en motiverende, engageret og faglig relevant undervisning for eleverne. Spørgsmålet er om man på denne korte tid, har mulighed for bl.a. at inddrage rollespil, museer og film i sin undervisning.

I en artikel fra Danmarks Lærerforening *Skolelederne: Skolerne mangler ressourcer*, mener 40 % af skolelederne i en undersøgelse, at der ikke er tilstrækkelige ressourcer på skolerne. Fra 2009 og frem, er der på landsplan blevet færre penge til skolerne per elev, samtidig med, at der er flere opgaver til lærerne og lederne (Lærerforening, 2015). Dette modsiger en del af folkeskolereformen, som har indført et lovmæssigt krav om at skolerne skal indgå i et samarbejde med lokalsamfundet (Larsen H. B., *Hvad er den åbne skole?*, 2017). Da nogle af de kulturinstitutioner i samfundet koster penge, er det pludselig ledernes problem, hvis der ikke kan findes ressourcer til at tage på tur. Hvis man skal på tur med historie, som ses som et af folkeskolens små fag, ville det være tidskrævende inkl. at det ikke ville være sikkert at de andre lærere ville godkende, da man kommer til at tage nogle af deres timer. Derfor vil det være en god idé, at gøre det med mere tværfagligt hvis man skal på tur. Et rollespil ville tage meget tid, som man ikke har i faget historie, da det er ret tidskrævende, og det ikke er sikkert at de 1,5 time om ugen ligger sammen, så man skal på denne måde finde nogle løsninger, hvis man gerne vil have et rollespilelement ind over undervisningen. En film eller dokumentar er til gengæld nemmere at inddrage i sin undervisning, da det ikke er lige så tidskrævende, og da man i dag, har mange streamingtjenester på nettet, hvor man både kan finde historiske spillefilm, dokumentarer osv.

¹² Se Timetal på UVM's hjemmeside <https://uvm.dk/folkeskolen/fag-timetal-og-overgange/timetal>.

Referencer

Bøger:

- Binderup, T. (2007). *Historiebevidsthed i det moderne*. Århus: Kvan.
- Bjørndal, C. R. (2003). *Det vurderende øje* (2. udg.). KLIM.
- Boritz, M. (2009). Museer og historieundervisning. I P. Wiben, *Historie didaktik* (1. udg., s. 101-114). Columbus.
- Hassing, A., & Vollmond, C. (2015). *Fra fortid til historie* (1. udg.). Columbus.
- Illeris, K. (2007). *Læring* (2. udg.). Roskilde Universitetsforlag.
- Imsen, G. (2006). *Elevens verden - indføring i pædagogisk psykologi*. (1. udg.). Gyldendals lærerbibliotek.
- Jensen, B. E. (2003). *Historie - Livsverden og fag* (1. udg.). København: Gyldendal.
- Jensen, B. E. (2017). *Historiebevidsthed - fortidsbrug - teori og empiri* (1. udg.). Historia.
- Karnøe, J. K. (2013). *Positiv psykologi*. (R. Greggersen, & O. S. Larsen, Red.) Systime.
- Kornholt, B. (2013). Hermeneutik - magten til fortolkning. I B. Bogisch, & B. Kornholt, *KLM på tværs* (1. udg., s. 183-211). Samfundslitteratur.
- Lindhardt, E. (2013). I B. Bogisch, & B. Kornholt, *KLM på tværs* (1. udg., s. 163-183). Samfundslitteratur.
- Poulsen, M. (1999). *Historiebevidstheder* (1. udg.). Roskilde Universitetsforlag.
- Rønn, C. (1998). *Praksis - praktikstudier i skolevirkeligheden*. Århus dag- og aftenseminarium.

Hjemmesider:

- Bärnholdt, K. (10. marts 2016). *Dokumentarfilm i undervisningen*. Hentet 2. maj 2018 fra www.emu.dk:
<https://www.emu.dk/modul/dokumentarfilm-i-undervisningen>
- Bärnholdt, K. (7. april 2016). *Film i undervisningen*. Hentet 2. maj 2018 fra www.emu.dk:
<https://www.emu.dk/modul/film-i-undervisningen-0>
- Ebdrup, N. (15. februar 2012). *Hvad er hermeneutik?* Hentet 24. april 2018 fra www.videnskab.dk:
<https://videnskab.dk/kultur-samfund/hvad-er-hermeneutik>
- Hoffmann, T. (5. september 2013). *Hvad i alverden kan man bruge kvalitativ forskning til?* Hentet 14. maj 2018 fra www.videnskab.dk: <https://videnskab.dk/kultur-samfund/hvad-i-alverden-kan-man-bruge-kvalitativ-forskning-til>
- Hårbøl, K., Schack, J., & Spang-Hansen, H. (maj. 2018 1999). *Learning by doing - dansk fremmedordbog*. Hentet 16 fra [www.denstoredanske.dk](http://denstoredanske.dk): <http://denstoredanske.dk/index.php?sideId=115345>
- Jeppesen, J. B. (15. marts 2017). *Observation i skolen*. Hentet 14. maj 2018 fra www.emu.dk:
<https://www.emu.dk/modul/observation-i-skolen>
- Larsen, B. H. (23. december 2016). *Vejledning for faget historie*. Hentet 2. maj 2018 fra www.emu.dk:
<https://www.emu.dk/modul/vejledning-faget-historie>

- Larsen, H. B. (13. december 2016). *HISTORIE - FÆLLES MÅL, LÆSEPLAN OG VEJLEDNING*. Hentet 4. maj 2018 fra [www.emu.dk: https://www.emu.dk/modul/historie-f%C3%A6lles-m%C3%A5l-l%C3%A6seplan-og-vejledning](https://www.emu.dk/modul/historie-f%C3%A6lles-m%C3%A5l-l%C3%A6seplan-og-vejledning)
- Larsen, H. B. (7. juli 2017). *Hvad er den åbne skole?* Hentet 14. maj 2018 fra [www.emu.dk: https://www.emu.dk/modul/hvad-er-den-%C3%A5bne-skole-0](https://www.emu.dk/modul/hvad-er-den-%C3%A5bne-skole-0)
- Lærerforening, D. (24. marts 2015). *Skolelederne: Skolerne mangler ressourcer*. Hentet 15. maj 2018 fra [www.dlf.org: https://www.dlf.org/nyheder/2015/marts/skolelederne-skolerne-mangler-ressourcer](https://www.dlf.org/nyheder/2015/marts/skolelederne-skolerne-mangler-ressourcer)
- Mauritsen, A. L. (2. februar 2018). *Kvantitativ metode*. Hentet 14. maj 2018 fra [www.metideguiden.au.dk: http://metodeguiden.au.dk/alfabetisk-oversigt/generelle-metodiske-overvejelser-og-problemløsninger/kvantitativ-metode/](http://metodeguiden.au.dk/alfabetisk-oversigt/generelle-metodiske-overvejelser-og-problemløsninger/kvantitativ-metode/)
- Pedersen, M. C. (2012). *Rollespil*. Hentet 16. maj 2018 fra [www.faktalink.dk: https://faktalink.dk/titelliste/roll](https://faktalink.dk/titelliste/roll)
- Petersen, N. (28. oktober 2015). *Lad dine elever skabe historie*. Hentet 20. maj 2018 fra [www.historielab.dk: http://historielab.dk/lad-dine-elever-skabe-historie/](http://historielab.dk/lad-dine-elever-skabe-historie/)
- Poulsen, J. A. (1. august 2017). *historisk bevidsthed, tænkning og kompetencer*. Hentet 2. maj 2018 fra [www.historielab.dk: http://historielab.dk/historisk-bevidsthed-taenkning-og-kompetencer/](http://historielab.dk/historisk-bevidsthed-taenkning-og-kompetencer/)
- Ravn, F. (10. januar 2014). *Defination: Hvad er identitet?* Hentet 23. april 2018 fra [www.neft.dk: http://neft.dk/identitet.htm](http://neft.dk/identitet.htm)
- Ravn, K. (30. januar 2013). *Næsten alle lærere varierer undervisningsformerne*. Hentet 18. maj 2018 fra [www.folkeskolen.dk: https://www.folkeskolen.dk/522103/naesten-alle-laerere-varierer-undervisningsformerne](https://www.folkeskolen.dk/522103/naesten-alle-laerere-varierer-undervisningsformerne)
- Schjødt, U. (13. februar 2018). *Interviews*. Hentet 14. maj 2018 fra [www.metodeguiden.au.dk: http://metodeguiden.au.dk/interviews/](http://metodeguiden.au.dk/interviews/)
- Sevaldsen, J. (u.d.). *Gruppeinterview*. Hentet 24. april 2018 fra [www.regionh.dk: https://www.regionh.dk/patientinddragelsesguiden/metoder/Sider/gruppeinterview.aspx](https://www.regionh.dk/patientinddragelsesguiden/metoder/Sider/gruppeinterview.aspx)
- Zeidler, P. (17. november 2015). *Hvad siger lovgivningen?* Hentet 16. maj 2018 fra [www.emu.dk: https://www.emu.dk/modul/hvad-siger-lovgivningen-2](https://www.emu.dk/modul/hvad-siger-lovgivningen-2)

Andet:

- Angvik, M., & Von Borries, B. (1997). *Youth and History - A Comparative European Survey on Historical Consciousness and Political Attitudes among Adolescents*. Hamburg: Körber-stiftung.
- Knudsen, H. E., & Poulsen, J. A. (2016). *Historiefaget i fokus - dokumentationsindsatsen*. Jelling: HistorieLab.

Bilag

Bilag 1 – Eksempel: Postrelateret rollespil

Roller:

Peblinge

I er peblinge – Elever på byens katedralskole. I går på skolen for at blive præster. Jeres vigtigste fag er dansk, grammatik, retorik, religion og latin, så I kan læse hvad der står i bibelen. Jeres tøj ligner præsternes. I tjener både til jeres egen mad, men også til skolens drift ved at tigge. Som peblinge har I en officiel tilladelse til gerne at måtte tigge. I tjener også penge ved at bære lig for bedemændene, eller ved at synge under kirkelige handlinger. Der er en meget streng og brutal disciplin på skolen.

Jeres holdning til reformationen går begge veje. I er bekymrede for om der stadigvæk vil være brug for jer i kirkerne hvis den nye tro slår igennem. Og hvis gudstjenesten bliver lavet helt om er der så også brug for jer. Eller også tænker I, at det gælder om at stå sig godt med dem der ser ud til at sejre. I vil gerne hurtigst muligt lære de nye samler og holde jer gode venner med protestanterne. I er måske enige med at bibelen skal læses på dansk og I synes at Hans Tausen er ret så sej.

Lærlinge

I er lærlinge, unge mænd der er i gang med at uddanne jer i et håndværksfag. I er i lære hos en mester, og er jeres plads er nederst i hierarkiet under svendene og mester selv, så I er ret vand til at blive kommanderet med. I er dem der sørger for at hjælpe med brød til bordet i familien. Jeres mester er en del af et lav, en gruppe af andre håndværkere inden for samme fag. Op til reformationen havde lavene en tilknytning til kirken, der betød, at man som håndværksmester for at blive optaget i lavet, fx skulle være født indenfor ægteskab, udover at man selvfølgelig skulle have lavet et mesterstykke.

I er vant til hårdt arbejde, 12 timer 6 dage om ugen. I har kun fri på søndage og helligdage – hvis I er heldige. I jeres fritid har I det sjovt med andre lærlinge. I fortæller måske historier om arbejdet, skader osv. I er i samme livssituation og derfor er det vigtigt med et godt sammenhold.

Jeres holdning til reformationen går begge veje. I nyder måske at gå rundt i kirken og se på de mange helgenstatuer. I kan de spændene helgenhistorier udenad, og I drømmer en dag om at stå i spidsen for et byggeri af en katedral. I ved hvad I har, og er nervøse for hvad en ny religion kan byde på. Ellers har I måske hørt jeres Mester tale om, at biskopperne har for meget magt. I har hørt en luthersk prædikant, og I giver ham ret i at den katolske kirke har meget hokus pokus over for meget overtro. I vil også gerne have at bibelen bliver skrevet på dansk, så I kan få en hverdag hvor I har lov til at læse.

Novicer

I er novicer – unge piger der bor i et kloster sammen med en masse nonner. I har ikke selv valgt at gå i kloster. Det er noget jeg fædre har bestemt. I kommer fra en rig adelig familie.

I klosteret må I ikke tale, og al jeres tid bliver brugt på at arbejde og bede til Gud eller den hellige Sankt Clara af Assisi, som har grundlagt jeres nonneorden. I lærer at læse og skrive, hvilket man ellers ikke lærer da piger ikke må gå i skole. Jeres holdning til reformationen går begge veje.

I har I dag sneget jer ud af klosteret for at se hvad der sker i KBH. Men hvis I bliver opdaget bliver I straffet med pisk, så pas hellere på!

I er måske oprigtig troende, og beder meget til Jomfru Maria. I er måske bange for hvad der kommer til at ske med jer, hvis reformationen bliver gennemført og klosteret lukker.

I er måske vrede over, at jeres far sendte jer i kloster. I ville hellere blive gift og have børn og tænker at den lutherske reformation kan være jeres vej ud af klosteret.

Borgerdøtre

I er borgedøtre, som vil sige døtre af store købmænd, skibsejere og andre rige handelsfolk.

I er nået den alder hvor jeres fædre er ved at planlægge jeres bryllup. I skal helst giftes med en søn fra jeres fars forretningsforbindelse. Det handler IKKE om kærlighed, men i ved det er godt for forretningen. I er spændte på hvad jeres far vælger for et ægteskab. Men også nervøse, hvis i ikke kan lide manden er jeres eneste anden mulighed kun at gå i kloster. I har ikke adgang til skole, skolen er underlagt den katolske kirke, og formålet er at uddanne præster og andre med tilknytning til kirken. I får privatundervisning i musik, og at opføre sig pænt. I tilhører den del af samfundet der bestemmer over andre. Jeres fædre og brødre har mulighed for at blive rådmænd og endda borgmester. Jeres fædre er dog lidt sure over de ikke har lige så meget magt som adelen. I har ingen beslutninger på samfundet, i kan ikke deltage i politik, og i kan ikke være med til at bestemme. Når i får jeres eget hjem, er det jer der kan komme til at bestemme. I kan få et hjem med op til 50 tjenestefolk. Jeres holdning til reformationen går begge veje. I er måske oprigtig troende og ser op til Jomfru Maria. Men det kan også være at i har hørt jeres fædre snakke om at biskopperne har for meget magt.

Posterne:

1. Helligåndskirken
 2. Vor Frue Kirke
 3. Bispegården
 4. Sankt Petri Kirken
 5. Universitets fangekælder
-

Baggrund:

D. 31. oktober 1517 satte Martin Luther 95 teser op på slotskirkens dør i Wittenberg.

Teserne handlede alle om kirkens brug af bod og aflad. Slotskirkens dør fungerede som opslagstavle for universitet.

Helligåndskirken i København var oprindeligt en del af det gamle Helligånds hospital. I kong Christian d. 1's regeringstid blev den ombygget til kirke for det daværende Duebrødrekloster.

I 1530 blev Helligåndskirken centrum for den voksende protestantiske bevægelse, og der blev dagligt prædikeret her af luthersk-sindende prædikanter.

Postbeskrivelse til læreren:

Videointroduktion

Ved Helligåndskirken møder eleverne Theodor og Larsine. Larsine er gift med en luthersk præstm og Theodor er en katolsk præst. Larsine og Theodor diskuterer fordele og ulemper ved afladsbreve. De fortæller, at Luther satte 95 teser op på kirkedøren i Wittenberg mod afladsbreve.

Opgave

Eleverne vælger i grupperne 3/10 teser, som de skal sætte op på døren. Derefter skal de vælge den de synes er vigtigst og kunne argumentere hvorfor ud fra deres rolle.

Pointbeskrivelse

- 1 mønt = for at gennemføre
- 1 mønt = for god gennemførelse
- 1-2 mønter = For originalitet
- 1-2 mønter = For gode argumenter for valg af teser

Opgave til eleverne

1. se postintroduktionen
2. vælg 3 teser om afladshandlen og hæng dem på døren
3. Herefter skal I, i grupperne over for de andre grupper, argumentere for de teser, I hænger op.

Teser imod afladshandel

1. Skærsilden er noget paven har fundet på for at tjene penge til kirken.
2. Det er ikke gode gerninger, men tro på Gud, som giver adgang til himlen.
3. Det er ikke paven, men kun Gud, som kan tilgive mennesker.
4. Kirken lokker penge ud af folk, når de bliver skræmt til at købe afladsbreve.
5. Det er ikke kun præster og paver, som har kontakt med Gud. Gud lytter til alle, der beder og tror på ham.

Teser for afladshandel

1. Når mennesker gør gode gerninger og køber afladsbreve, bliver tiden i skærsilden kortere.
2. Det er en kærlig gerning at købe sine kære ud af skærsildens flammer.
3. Paven er udpeget af Gud selv. Derfor vil Gud altid vejlede ham, så han ikke gør noget forkert.
4. Når mennesker køber afladsbreve, viser de, at de tror på Gud.
5. Det er godt, at der findes et sted som skærsilden, hvor man kan blive rensset for sine synder, så man kan komme i himlen. Men det er også godt, at man kan blive købt fri fra at skulle være i pinen så længe.

Bilag 2 – Noter fra interview med Katrine Berg Pedersen**Hvad forstår i ved begrebet historiebevidsthed?**

Arbejde aktivt med det i alle forløb. "Vores DNA". Bevidsthed om kulturarv rammer forforståelse. Rammesætning. Elever bliver opmærksomme på historiebevidsthed. Gymnasielæreren er ofte mere engageret. Grundlag for udstillingerne ude i den virkelige verden. Forsøger at lave forløb der linker tilbage til historie.

Hvordan formidler I jeres forløb og udstillinger, så de passer til henholdsvis indskoling, mellemtrin og udskoling?

Fælles Mål og lærerplaner. Didaktisk vinkel -> personale bliver efteruddannet.

Hvordan mener I, at jeres forløb og udstillinger er med til at styrke elevernes historiebevidsthed?

Autencitet. Se genstande og gøre dem relevant. Sanserne kommer i spil. Menneskeliggjorte faktorer.

Hvordan måler I elevernes historiebevidsthed, og har det den ønskede effekt?

Svært at måle. Formidlere skal have kontakt med lærere. Opgaver om de har forstået pointen. Før/efter materiale gennem elevernes forløbsbeskrivelser/svar. Tegn på læring. Læringsmål. Faste rammer. "hvad har de fået med i rygsækken?"

Hvad mener i, at kunne med til at styrke at elever i folkeskolen bliver mere historiebevidste?

Kom ud og brug deres by og tilbud. Oplevelser. Mere fokus på historiebrug og historiebevidsthed på læreruddannelsen.

Hvordan mener I at folkeskolen kan gøre historiefaget mere inspirerende og motiverende?

Samarbejde med kulturinstitutioner. Eleverne skal mere på banen. Gøre undervisningen mere interessant ved at få relevans til deres samtid.

Hvilken effekt, hvis nogle, har museumsbesøg på elevernes identitet og evt. dannelse ift. en større historisk referenceramme?

Identitetsfølelse af ens ophav. fremtiden -> de påvirker deres familie. Hører hjemme i ens fælles historie.

Ifølge egne empiriske undersøgelser har eleverne den gennemgående påstand der lyder "vi kan kun bruge historie til hvis vi vil være arkæologer..." Hvad mener i om dette og hvordan kan man evt. afhjæpe?

Aktualiser historien. Undervisning mere samfundsorienteret. Kildekritik. Hvis man ikke forstår det samfund man lever i, er det svært at være en aktiv medborger = historie kan hjælpe.

Bilag 3 – Uddrag fra gruppeinterview

Betydninger:

[] = betyder at der er et 'øøh eller hmm...

{ } = En forklaring

() = afbrydelse

Der er taget forbehold til anonymitet**Samantha (Det er mig)****Heidi: Elev****Kasper: Elev****Lukas: Elev****Gina: Elev****Pernille: Elev****Lisa: Elev**

...

Samantha: *Lad os starte med en lille diskussion om hvad i syntes om faget historie? Lad os starte her til venstre. Hvad mener du om faget historie?*

Heidi: *Jeg kan godt lide faget historie.*

Samantha: *Ja, hvorfor det?*

Heidi: *Det er er spændene.*

Samantha: *Oka...*

Heidi: *Skal jeg uddybe det?*

Samantha: *Meget gerne, tak!*

Heidi: *[hmmmm] Jeg synes bare at.. selvfølgelig er der ting der i historie som ikke er så spændene, men jeg kan godt lide det det der, der handler om fortiden, og hvordan vi plejede at gøre tingene.*

Samantha: *Ja, er der nogle emner som du bedst kan lide?*

Heidi: *Jeg kan godt lide [øøøh], du ved, om 2. verdenskrig, det synes jeg er spændene.*

Samantha: *Tak Heidi, hvad med dig Kasper, hvad kan du godt lide at arbejde med i historie?*

Kasper: *Den kolde krig!*

Samantha: *Den kolde krig? Hvorfor kan du godt lide den?*

Kasper: *Fordi at min farfar var med i den kolde krig, og så lærer man noget om det via ham.*

Samantha: *Fortæller din farfar meget omkring (Kasper: Ja det gør han) om den kolde krig?*

Kasper: *Han fangede spioner dengang. Faktisk russiske spioner.*

Samantha: *Sejt!*

...

Samantha: *Når Lukas, hvad er dit yndlingsfag?*

Lukas: *Mit? Det er matematik.*

Samantha: *Ja... hvorfor?*

Lukas: *Fordi det er .. det er meget spændende, det er i hvert fald mere spændene end dansk.*

Samantha: *mhm... Hvad med historie, kan det være lige så spændene som matematik?*

Lukas: *Aaarh... Kun hvis det handler om 2. verdenskrig, så synes jeg det kan være lige så spændene.*

Samantha: *Når du så ikke er i skole, hvad kan du så mest bruge i hverdagen, historie eller matematik?*

Lukas: *Matematik*

Samantha: *Ja, hvorfor?*

Lukas: *Jeg kan godt lide at lave sådan noget med matematik derhjemme.*

Samantha: *Okay, og er det noget ud gerne vil arbejde med når du er færdig med skolen?*

Lukas: *Ja*

Samantha: *Hvad vil du gerne være?*

Lukas: *Tømrer.*

Samantha: Sådan.

...

Samantha: Hvad er dit yndlingsfag, Gina?

Gina: Det er nok billedkunst

Samantha: Ja hvorfor?

Gina: Fordi at man kan få lov til at udfolde sig og bruge sin fantasi og være kreativ, og det kan jeg godt lide.

Samantha: Okay, synes du man kan det i historie?

Gina: Det kan man måske nok, men i forhold til vores undervisning skal man nok gøre det på nogle andre måder. Jeg kan rigtig godt lide historie, for jeg kan godt lide at vide ... altså ... lidt om hvordan verden har ændret sig de sidste mange 100 år. Så det er spændene at vide, ja, noget om fortiden.

Samantha: Tak.

...

Samantha: Der har været sådan her undersøgelse om at der har været 100 elever der blev spurgt om hvad de tror de kan bruge historie til... De sade at der er ret mange der tror at de kun kan blive det til at blive arkæolog, mener i at der er nogle andre ting som man kan bruge historie til?

Heidi: Altså, jeg ved ikke helt præcist, hvad man kan bruge det til på den måde, men vi er jo nødt til at vide hvad man gjorde i gamle dage, og lære om om hvad vi skal gøre og til at få viden omkring forskellige ting, og så bruge det til det. Jeg ved ikke i om forstår det, men det giver mening i min hjerne.. (de andre piger fniser)

Samantha: Hvad med dig Pernille?

Pernille: [øøøhm...] Det ved jeg ikke.

Samantha: Tror du at det kun er arkæologer der kan bruge historie?

Pernille: Nej.. også læger. Altså til medicin. Man kan jo også bruge det til hvis man skal forske noget, med hvordan vi lever nu. Hvis man nu ikke vidste noget om historie, så kunne man jo ikke vide om hvordan man skal gøre i fremtiden.

Samantha: Det er rigtigt... .Hvad med jer drenge?

Kasper: Nej det er det ikke.

Lukas: man kan også bruge det til sådan noget godt gammeldags håndværk.

Samantha: Ja, hvordan?

Lukas: Hvis man nu vidste hvordan man gjorde i gamle dage, eller at bruge nogle af de samme teknikker og ting, altså man gør det samme som man gjorde i gamle dage, men man bruger bare nogle nye ting til at gøre det, det er samme princip, når man skal bygge et hus op. Det er samme metode man gør det på.

Samantha: Ja... Nu hvor du godt vil være tømrer, er der så nogen som helst måde, du tænker at du bruge historie i tømrerfaget til, udover dem du har nævnt? Vi har jo fx set nogle gamle bygninger, er det noget man kan bruge i tømrerfaget?

Lukas: Ja da, man kan vel bruge sådan noget som, hvis der nu fx kirken der {Holmens kirke}, så kan man jo bruge ved at se på deres tag, så kan man se hvordan at man kan bygge andre kirkers tag.

Samantha: Okay, tak. Hvad med dig Kasper?

Kasper: Man kan da bruge historie til mange ting. Rigtig mange tror jeg. Lige nu kan jeg dog ikke nævne nogle, men jeg ved det sikkert. Altså skolelærere har jo brug for historie, ellers ville det være en smule svært.

Samantha: Det må man sige.

...

Samantha: Okay, lad os så sige at, i alle sammen lige har været inde i fx København eller bare Danmark generelt. Hvor møder i historien henne? Kan i komme med et eksempel, hvor i har været på en tur i Danmark hvor i har haft noget med historie at gøre?

Lisa: Altså for eksempel møder man nogle gange sådan nogle rigtig gamle bygninger. Så hvis man har lært noget om dem, kan man sige, hey det er den der bygning som vi har hørt om fra vores historielærer.

Samantha: Ja, Gina?

Gina: Altså man kan jo sige at det ikke behøves at være gamle bygninger for at det kan være historie, det kan jo også være statuer, og sådan noget. Hvis man fx er i det Kongelige Teater, og så står Ludvig Holberg derude, og nogle forskellige ting, og gamle bygninger, bare når du går ned ad Strøget, der møder du mange historiske bygninger.

Heidi: Det kommer også an på hvilken historie man har, der er jo historie i alting.

...

Lukas: Man kan også se historie på Nationalmuseet.

...

Samantha: [øhm]... når i sidder derhjemme, snakker i så nogensinde om historie? Og hvad snakker i om hvis i gør?

Lukas: Min mor er helt vild med det der 2. verdenskrig, så der kører hele tiden 2. verdenskrig hjemme hos os på det der DR K.

Samantha: Og er det noget i godt kan lide at snakke om derhjemme?

Lukas: Ja, sådan da. Man kan godt blive træt af at høre på det.

Samantha: [Smågriner] Det er jo det.

Gina: Hjemme hos min morfar snakker vi om hvor de bor, og ud fra deres havelåge ligger der en kæmpe eng, og i Stenalderen var der en gruppe mennesker der boede der, så man finder ofte stenalder sten.

Samantha: Ja.

Pernille: Derhjemme snakker vi ikke så meget om det, kun hvis det er i fjernsynet eller hvis mine søskende eller jeg lærer noget spændene i skolen, som har været godt, ellers snakke vi slet ikke om det.

Samantha: Okay.

Kasper: Altså jeg snakker med min mor om 2. verdenskrig, vi taler om historie næsten hele tiden derhjemme, min papfar er nemlig skolelærer i historie.

Samantha: Så der bliver meget historiesnak derhjemme?

Kasper: Ja.

Samantha: Hvad siger du Heidi?

Heidi: [øh...] Vi snakker heller ikke sådan særlig meget historie, også kun det der hvis det kører i fjernsynet, eller hvis man får lektier for, så spørger sig, eller snakker vi ikke historie.

Lisa: Min far og jeg snakker meget om det, men det er også fordi vi begge to kan lide det. Og så de der dokumentarer som der kører på DR. Men vi snakker også meget og videnskab, sådan nogle ting, og om kvinders rettigheder, da det blev indført.

...

Samantha: Kender i noget til jeres egen families historie? Hvis man fx gå et par generationer tilbage?

Gina: min [øh] tip tip tip tip tip tip oldefar det var George Washington.

Samantha: Hold da op.

Gina: Yes. han var USA's første præsident. Så jeg har Præsidentblod i årene.

Samantha: Hvad med dig Lukas?

Lukas: Jeg ved kun der er en sjov historie med mit efternavn {Historien er anonym grundet efternavnet}.

Heidi: Så vidt jeg ved er vi ikke særlig speciel, men jeg ved at længere tilbage, et par årtier, så kommer de fra Jylland, ellers har vi en af vores familie har lavet en undersøgelse hvor at de har set på vores familie, og fundet ud af at vi hele tiden har været heroppe i Norden, så vi har sikkert været vikinger.

...

Samantha: Hvad med dig Pernille?

Pernille: Altså jeg tror ikke der er noget i vores familie, i hvert fald ikke hvad jeg ved.

...

Samantha: Nu skal i bare fyre det første ord af i tænker på, jeg spørger en ad gangen, så... Når jeg siger ordet historie, hvad tænker du?

Lukas: Det første ord? Det ved jeg ikke.

Gina: Okay prøv lige at sige det igen.

Samantha: Når jeg siger ordet historie, hvad tænker du?

Gina: Sg bare lige historie:

Samantha: Historie.

Gina: Så tænker jeg kedeligt.

Lukas: 2. verdenskrig.

Pernille: Kedeligt.

Kasper: Kolde krig.

Heidi: Religion

Lisa: Nu er der jo pres på, [øhm] Jeg tænker faktisk på kvinders rettigheder

...

Samantha: Okay det sidste. Hvordan føler i at historiefaget kan gøres bedre, mere spændene eller lignende? Altså hvis historie skal bruges til mere, hvordan kunne man så gøre? Som elever der måske skulle ud og arbejde med historie?

Gina: Altså [øhm] man kunne lave en undersøgelse hvad eleverne gerne ville være... og så kunne man lave nogle emner i historie som handler om det. Fx vil jeg gerne være læge, og så kunne man lave et emne og læger i historien. Og helt klart flere ture.

Samantha: Hvad med dig Pernille?

Pernille: Jeg har ingen ide.

..

Heidi: At få noget bevægelse inden over så man ikke bare sidder på sin flade.

Gina: Se noget mere fjernsyn.

Lukas: Dokumentarer.

Lisa: Så skal de være en spændene dokumentar, jeg gider ikke de der gamle nogle, det skal være ligesom den vi så i timen {Historien om Danmark}.

Gina: Man kan også se matador.

Kasper: Man kunne lave sådan nogle byer, hvor man kunne forsøge at leve som nogle der fx var under 2. verdenskrig. Det kunne man lave som lejrskole. Så kan man føle historien mere på en anden måde.

Pernille: Hele skolen kunne have en omlagt uge, en gang om året, hvor man så vælger et årti, fx det kunne være 70'erne, og så skulle hele skolen leve som man gjorde i 70'erne. Både tøj, mad... det kunne være sjovt.

Lukas: man kunne også gøre det mere spændene ved at lege den der leg hvor man er mange, og så laver man et kort, den der med alle de der soldater...Hvad hedder det?

Samantha: Stratego?

Lukas: Ja, og så kunne man gøre levellet højere.

...

Bilag 4 – Billede fra Rosenborg Slot tur

Kongernes Samling

FIND DETTE MALERI, SOM BETYD MEGET FOR CHRISTIAN 4.
HVOR: STENGANGEN, RUM 7

JACHTEN PÅ CHRISTIAN 4.

1738, er
t, senest i
el med 50

Forti Lucio
Justicia

3 mytologier

LÆS HØJT I GRUPPEN

TILLYKKE! I HAR FUNDET KONGENS 2. K: KONGEN OG KRISTENDOMMEN

Danmark ligger i krig med svenskerne. Et vigtigt søslag skal stå ud for Sønderjyllands kyst. Christian 4. er klar over, at det kan koste ham livet at slå fjenden tilbage. Natten før søslaget har kongen en drøm. Han mener selv, at drømmen er et varsel om, hvordan slaget kommer til at ende. Drømmen gør så meget indtryk på kongen, at han får en kunstner til at male det her billede. Billedet viser, hvad han drømte.

Opøver

- Se godt på maleriet. Beskriv, hvordan stedet ser ud. Skriv ned her:
- Hvor befinder kongen sig? Skriv ned her:
- Hvad sker der med kongen på billedet? Skriv ned her:

1

ballet findes
pellet finder
fra 20.
lgangen
94, og

Bilag 5 – Spørgsmål fra spørgeskemaundersøgelse

1. Hvad lærer du mest om i historie?
2. Hvad lærer du mest i historie?
3. Hvordan plejer I at arbejde i historie?
4. Hvad tror du, at du kan bruge historie til?
5. Hvad er dit yndlingsemne/emner i historie? Skriv gerne flere emner....
6. Hvilket emne/emner kan du mindst lide i historie?
7. Hvordan tror du at fortiden kan påvirke nutiden?
8. Hvad kunne gøre historietimerne mere spændene?